

MOTİF

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Dergisi • Yıl:4 • Sayı:15 • Fiyatı: 500.000.-TL

*Sanat meşalesi Motif Dergisi
Milli duygu milli kültür sergisi
Sanki halı kilim heybe örgüsü
İçinde her şeyi bul motif motif*

 baykallar
DERİ SANAYİ ve TİCARET A.Ş.

Deride Baykallar kalitesi

- MERKEZ** : Çarşıkapı, Divanall Sok. No.9/A Beyazıt - İSTANBUL Tel: (0.212) 516 16 47 / 2 H. Fax: (0.212) 516 48 30
MERKEZ : Çarşıkapı, Divanall Sok. No.12/2 Zemin Kat Beyazıt - İSTANBUL Tel / Fax: (0.212) 638 57 79 - 518 96 89
MAĞAZA : Mithatpaşa Cad. Büyükhaydarefendi Sok. No.34 Beyazıt - İSTANBUL Tel: (0.212) 518 05 07 - 518 05 08
ŞUBE : Hatboyu Zübeyde Hanım Cad. No.104 Zeytinburnu - İSTANBUL Tel: (0.212) 510 88 73 - 510 88 74 Fax:(0.212) 510 88 75
FABRİKA : Çanlı Tabakhaneleri 4. Sok. No.7 Çanlı - UŞAK Tel: (0.276) 212 13 13 Fax:(0.276) 215 56 10
FABRİKA : Hıdırağa Mah. Hazan Sok. No.6 Tabakhaneler - Çorlu / TEKİRDAĞ Tel: (0.282) 686 14 88 - 686 35 79

MOTİF

Yıl:4/Sayı:12/Nisan-Mayıs-Haziran 1998

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Adına İmtiyaz Sahibi

M.Zeki Baykal

Genel Yayın Yönetmeni ve Yazı İşleri Müdürü

Ekber Yeşilyurt

Kültür Sanat Danışmanı

Doc.Dr. Senel Önalı

Reklam ve Haber Müdürü

Sacide Güngör

Yayın Kurulu

Doc.Dr. Fikret Değerli

Sabahattin Türkoğlu

Ahmet Demirbağ

Sakin Öner

Emin Kayaduman

Emin Mancı

Hukuk Müşaviri

Av. Zeycan Küçük

Foto Muhabiri

Saffet Kayhan

Yönetim Yeri

MOTİF Halk Oyunları Eğitim Derneği

Fevzi Paşa Cad. No.124/2

Atıkali - Fatih / İSTANBUL

Tel : (0.212) 531 61 68

Fax : (0.212) 635 52 43

Dizgi, Grafik ve Yayına Hazırlık

SAY

REKLAMCILIK & İLETİŞİM LTD.ŞTİ.

Abide-i Hürriyet Cad. Hasat Sok. No.1

K.7 D.13-14 Şişli - İSTANBUL

Tel : (0.212) 232 53 72 - 246 40 44

Fax : (0.212) 240 17 56

Renk Ayrım

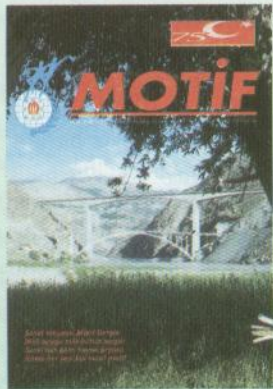
Uçar Grafik

Baskı

İdeal Ofset

Cilt

Yeni Güven Mücellithanesi

Fiyatı:
500.000.-TL

Kapak Fotoğrafı
Feridun Sedele

Dergimizde yayınlanan yazıların tüm sorumluluğu yazarlarına, yayınlanan ilanların tüm sorumluluğu ilan sahiplerine aittir. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz. MOTİF Dergisi süreli bir yayındır. Üç ayda bir ücretli olarak yayınlanır.

İÇİNDEKİLER

- Kültür meşalesi "Motif Dergisi" • 2
- 5. İstanbul Türk Müziği Günleri • 3
- Festivalin ardından • 6
- Kıbrıs Türk Halk Dansları • 8
- Urfa türkülerinde makam geleneği • 11
- Ben neyim • 12
- Klasik halk danslarımızın modern... • 14
- Türk pop müziği ve folk müziği • 17
- Sakarya Geyve Halk kültürü • 18
- Gelecek yüzyılda vakıflar ve derneklerin rolü • 20
- Halk oyunlarındaki bozulma dayanışma... • 22
- Kömürhan Köprüsü bir sevda türküsü • 24
- Türk dünyasında ortak musiki... • 24
- Yörükler • 28
- Hercai sobalarla havai demliklerin aşkı • 31
- Türk halk oyunlarının çeşitli özellikleri... • 34
- Basında Motif • 36
- Eskişehir hıdrellez geleneği • 38
- Motif'ten Haberler • 39

KÜLTÜR MEŞALESİ

"MOTİF DERGİSİ"

Bir yazarımız "Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği" adı var, kendisi yok derneklerden değil. Kurucularının yüreklerinde yanan "halk ateşi" her geçen yıl, biraz azalıp yok olacağına, aksine gün geçtikçe harlanmış" diyor.

Ne mutlu ki motif ailesinin yüreğinde, bağrında yanan bu halk ateşi sönmekten ve her gün biraz daha harlanarak tam on yıldır yanmakta. Eğer bu mesale kültürümüz adına, örf adet ve geleneklerimiz adına yanıyor, etrafına saçtığı ışık ile gençlerimizi birazcık olsun aydınlatıyor ve doğruyu, güzeli yaşamalarını sağlayarak, kültürel değerlerimizi tanıtıyorsa; bu meşale asla sönmemeli ve her daim harlanmalıdır.

Milli kültürümüz, öz kültürümüz, millet olarak dıpdiri ayakta kalabilmemizin, birlik ve beraberliğimizin, kalkınmamızın ve yücelmemizin en sağlam bağıdır.

Biz milli kültürümüzle ilgili her türlü çabanın ve çalışmanın yanında ve hatta içerisindeyiz.

Ancak milli kültürümüzle, örf, adet ve geleneklerimizle ilgili yapılacak çalışmalarda; üzerinde durup düşünülmesi gereken öyle meseleler var ki, bunları ele alırken tek bir mevzuunun çerçevesi içinde kalamıyorsunuz; onunla ilgili bir çok başka meselelerin, ister istemez karşınıza dikilip yolunuzu kestiğini görüyorsunuz.

Yıllarca bir çok kişi, kurum yada ku-

ruşlar halk kültürüne hizmet amacıyla ferdi yada topluluk halinde bir takım çalışmalarda bulunmuşlardır. Belkide motif ailesinin yüreğinde yanan halk ateşini, her birisi kendi yüreklerinde hissetmişler ve yıllar geçtikçe bu meşaleyi nesilden nesile aktarabilmişlerdir.

Bugün halk kültürüne hizmet alanında yukarı da da belirttiğim gibi karşımıza dikilip yolunuzu kesen o kadar çok mesele var ki. Her biri çözüme kavuşup gün ışığına çıkmayı bekliyor.

Gün ışığına çıkmayı bekleyen ve belkide bu güne kadar yazılı olarak bir yayın organında yer alamayan zengin Türk kültürünün her bir kolunu içeren derleme ve araştırmaların değerlendirilememesi en önemli meselelerimizdendir.

Biz motif ailesi olarak bu meselenin tez elden çözümlenmesi gerektiğini dü-

şünerekten kültür meşalesi niteliğinde olabilecek bir yayının organının yayın hayatına başlamasının uygun olacağını düşündük.

İşte bir kültür meşalesi niteliğinde olan;

"Motif Dergisi" adıyla yayımlamaya başladığımız Halk Bilim dergimizin onüçüncü sayısı ile yine karşınızdayız. Oldukça güç şartlar altında yayınlamaya çalıştığımız bu dergi, konuya düşkünlüğümüzün, gözü kapalı hevesimizin ürünüdür.

Kendi alanında küçük de olsa belli bir yeri ol-

sun istediğimiz Motif Dergisi, yurdumuzun çeşitli yerlerinde bir birinden uzak derleme ve araştırmalar yapan yazarlarımızın yazılarını bir araya toplayarak dört yıldan fazla bir süredir gün ışığına çıkarmaktadır.

Amacımız, ülkemizde ki tarihi 100 yılı aşan halk kültürümüzün araştırmalarının yeni bir sayfası olabilmek ve gelecek nesillere bir derleme - araştırma külliyatı olarak miras bırakabilmektir. Milli kültürümüzün bu çok önemli birikimlerini, kendi imkanlarımızla bir araya toplamak ve yayımlamak, bu güne olduğu kadar geleceğe de hizmet amacına yöneliktir.

Bu hizmet ve görevleri ne ölçüde ve ne düzeyde gerçekleştirebileceğimiz zamana bağlı olmakla birlikte, bize göstereceğiniz destek ve yakınlıkla da doğrudan ilgili olacaktır.

M.Zeki Baykal

5. İstanbul Türk Müziği Günleri

“Çölleşen Ruhumuzu Müzikle Yeşertelim”

Ekber YEŞİLYURT

Türk Müziği Dernek ve Vakıfları Dayanışma Konseyi'nin düzenlediği 5. İstanbul Türk Müziği Günleri Kültür Bakanlığı'nın katkıları ile 18 konser ve bir sempozyumla tamamlandı.

Mayıs-Haziran ayları İstanbul'da kültürel faaliyetlerin yoğun olduğu aylardır. Türk Müziği Derneği ve Vakıfları Dayanışma Konseyi ve İstanbul Teknik Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Mezunları Derneği 3-25 Mayıs 1998 tarihleri arasında İstanbul'un çeşitli yerlerinde konserler düzenledi.

Dede Efendi Musiki Derneği, Mimar Sinan Üniversitesi Oditoryumu, Bakırköy Musuki Derneği Gençlik Konseri, Beşiktaş Musuki Derneği, İleri Türk Müziği Konservatuvarı Derneği, Eyüp Musiki Derneği, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, Emin Ongan Üsküdar Musiki Cemiyeti, Büyük Şehir Belediyesi Kent Orkestrası Ahmet Özhan K.B. Tarihi Türk Müziği Topluluğu, sanatçılar Belkıs Akkale, Özdemir Erdoğan, Musa Eroğlu, Sümer Ezgi, Altın Kırlar ve daha nice Türk müziğine hizmet eden kişi ve kurumlar İstanbullulara müzik ziyafeti verdiler.

Motif Halkoyunları 10 yıllık bir dernek olmasına nazaran son yıllarda çok büyük performanslar göstermiş, rutin görevleri yanında yukarıda saydığım işlevlerin bir çoğunu yerine getirme cihetine gitmiş, yine yukarıda işaret ettiğim kamu kurumları ile istişare ve işlevler yapmış, Motif Dergisi'ni amatör bir ruhla fakat profesyonelce yayın hayatına sokmuş, Kültür Bakanlığı İl Kütüphanelerine abonelikleri oluşturmuştur.

Bununla birlikte 14 Mayıs tarihinde "2000'li yıllara girerken Milli kültürün yaygınlaşmasında dernek ve vakıfların rolü ve işlevleri ne olmalıdır" paneli İstanbul Üniversitesi Sosyal tesislerinde gerçekleşti. Panalistler Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Başkanı Dr.Metin Eriş, Türk Dünyası Araştırmalar Vakfından Hüseyin Adıgüzel, Motif Dergisi Yayın Koordinatörü ve Yazı İşleri Müdürü Ekber Yeşilyurt, İstanbul Teknik Üniversitesi TMDK öğretim üyesi Doç. Fikret Değerli, Folklor Kurumu üyesi Nabey Önder'di.

Oturum Başkanlığını Doç.Fikret Değerli'nin yaptığı panel üç saat sürdü. İlk söz Dr.Metin Eriş'e verildi. Eriş genel kültür kavramı üzerinde yorumlar yaparak kültürel değerlerin korunmasına değindi. İkinci olarak kürsüye davet edilen Nabey Önder ise yayıncılık alanında kültürel değerlerin bozulduğunu anlatarak bu anlamda yayıncılığın tekellerin eline geçtiğini belirtti. Ekber Yeşilyurt ise dernek ve vakıfların Milli kültüre sahip çıkabilmeleri için ilkelere iyi belirlemesi gerektiğini dürüst, disiplinli, öz değerlere bağlı ve saygınlık içinde olunmalıdır, dedi. Hüseyin Adıgüzel ise

TURKCELL

TURKCELL

Soldan sağa;
Nabey Önder,
Dr. Metin Eriş,
Doç. Fikret
Değerli,
Ekber Yeşiyurt,
Hüseyin
Adıgüzel

dil kültürünün de bozulduğunu, erozyona uğradığını anlattı. Doç. Fikret Değerli ise toplumsal kişi ve yaşayış tarzında, kültürel değişimlere değindi.

2000'li yıllara girerken Milli kültürün yaygınlaşmasında dernek ve vakıfların rolü başlığı altında sunduğum bildirdimi yayınıyoruz.

2000'li yıllara girerken Milli kültürün yaygınlaşmasında dernek ve vakıfların rolü

İkibine iki kala bu konunun Akademik kariyeri İTÜ çatısı altında yer alan bu tesiste bir defa daha masaya yatırılması sevindiricidir.

Burada Milli kültürün yaygınlaşmasında dernek ve vakıfların rolü ne olmalıdır konu olarak seçilmiş ama Milli kelimesinin herkese göre değişiklik arz edeceği kanısındayım. Tabii bu nerede kullanıldığına bağlı. Şayet bunu evrensel düşünürsek onu değerlendirmekte ayrı bir oturum gerektirecektir.

Kültürün tarifini konuşmacı-

lardan Sayın Eriş yaptılar.

Milli kelimesi ne demektir buna ansiklopediden tarif ararsak şöyle ifade edilir.

Kapsamı, konusu veya varlığı bir millete ait olan "Babalarımızın memleketi" diye başlayan Milli şarkılar aynı zamanda dini bir ilahidir. (Faliş Rıfkı Atay).

Atatürk ise Milli kelimesini "Tatbik edilmekte olan teşkilat, sadece Milli müfrezeler vücuda getirmek gibi mahdut bir sahadan çıkmış, çok umumi bir gayeye tevecüh eylemiş" diye ifade etmektedir.

Burada ise Milli kültürümüzün bütününde görüş ifade edilecek kanısındayım.

Amatör bir ruhla yaşayan bazen de profesyonelce başarılı işlerde görebilen dernek ve vakıflar zamanımızda maalesef kalıcılık arz edemiyor. Zamanla kendini bitiriyor. Bilhassa dernekler başkan ve yönetim kadrolarının değişimi ile başarı ve disiplin rollerini de değiştirebiliyorlar.

Dernek ve vakıflar Milli kültüre sahip çıkabilme rolünü üstlenirken ilkelerini iyi belirlemesi

gerekir. Dürüst, disiplinli, araştırmacı ruha sahip, öz değerlere bağlılık, kamuya yönelik çalışmalar içinde olmalıdırlar.

Ancak bu sonradan kazanılan zorlayıcı bir tavırla olmamalı, ilkeler tüzüklerle ifade edilirken yöneticilerinde bu ruhu taşımaları gerekir. Bu ruh da ilkökul çağında verilmeli, Milli Eğitimde ilkeleri içerisinde bu olmalıdır ki, böyledir.

Son yıllarda ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı'nın organize ettiği Halkoyunları Yarışmaları yapılıyor. Bu yarışmalar Devlet Eğitim Programına alınmış. Fakat eğitilen halkoyunları öğrencilerin hemen hepsi bu konuda işler yapan dernek ve vakıflarda yetişen öğretmenler tarafından eğitiliyor.

Yıllardır çeşitli kurum ve kuruluşların yaptıkları halkoyunları yarışmalarında seçici kurul üyesi olarak görev alıyoruz.

Maalesef son yıllarda yapılan yarışmalarda ekiplerin çok zayıf, disiplinsiz, öz değerlerden uzak, gerek kostüm, gerek müzik ve gerekse oyunlardaki uydurma yapılanmalar Milli değerlerin

kaybolmasına vesile olmaktadır. Buna bir kılıf aranırsa bu konuda istiklal eden dernek ve vakıflarla birlikte Milli şuur, Milli ruh, Milli menfaat ve Milli eğitimde de bunu bulabiliriz.

Çağımızın iletişim çağı ikibine iki kala insanlar dünyanın bir ucundan diğer ucuna göz açıp kapatıncaya kadar iletişim sağlayabiliyorlar.

İşte bu çağdaş iletişim araçlarıyla her toplum öz kültürel değerlerini dünya insanlarına aşılama çalışıyor. Bilindiği üzere bir yandan Avrupa ülkeleri aldıkları ortak kararlar sınırlarını kaldırırken bir yandan de ülkelerin Milli kültür değerleri yarışıyor. Büyük organizasyonlarla yapılan halkoyunları yarışmaları, şarkı yarışmaları, festivaller buna iyi bir örnek teşkil eder.

Zaman zaman ülkemizde ciddi çalışmalar kaydeden çeşitli dernek ve vakıflar yapılan uluslararası yarışmalarda ülkemizi başarı ile temsil etmişler fakat bu kalıcılık arzetmemiştir.

Şimdi Milli kültürün yaygınlaşmasında dernek ve vakıfların üstüne düşen görevler ne olmalıdır. Buna bir göz atacak olursak bu köklü ilkeli bir dernek veya vakıf oluşturmakla başlar.

Prensipleri iyi belirlenmeli, eğitim kadroları araştırmacılar tarafından oluşturulmalı, arşivler dürüstlük ilkesi içinde yapılmalı, zaman iyi kullanılmalı, kamuya yönelik çalışmalar yapılmalı, öğretici-

ciler iyi seçilmeli, uydurmacılıktan uzak olmalı.

Kamu, kurum ve kuruluşları ve akademik çevrelerle işbirliğine gidilmeli, yayın ve iletişim araçları kullanılmalı amatör bir ruh yapısı içerisinde profesyonelce çalışılmalı ve dünya ile entekre olmalı.

Bunlar yapılırken Milli ruh ortaya çıkacak insanlar kendilerini bu araştırmalar içerisinde bulacak ve Milli ruhun doğması sağlanacak. Milli ruhun doğması sağlanırsa ise yaygınlaşması kendiliğinden olacaktır.

Bu nedenle kültürel çalışmalar gösteren gerek dernek, gerekse vakıflar tez elden örgütlenmeli, birliğini kurmalı, Kültür Bakanlığı, Turizm Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, TRT gibi kurumlarla işbirliğine gitmeli ulusal ve uluslararası alanda bu kurum ve kuruluşlar birlik sağlamalı tabi şahsi menfaat ve çıkarlar peşinde olan dernek ve vakıf temsilcileri bu çatı altına alınmamalı.

Milli kültürün korunmasında ve yaygınlaşmasında dernek ve vakıflar kalıcı arşivler oluşturmalı. Kostüm, müzik, araç gereç, müzik aletleri, kitap, broşür, fotoğraf, film, video kaset, bairn küpürleri sistematik bir şekilde derlenip dernek veya vakıf müzesi açılarak gelecek nesillere ışık tutması amacıyla bu müzide saklanmalı ve kamuya da açık olmalı.

Kitap, periyodik dergi çıkarılmalı ve iletişim araçları ile yayın-

lar yapılmalı.

Oyunlar, müzikler tarihi kişilik kazanan şahsiyetlerin yaptığı işlevler video kasetlerine kaydedilmeli, tarihi akış içinde tasnif edilmeli, bunlar yapılırken iyi korunmalı, bazı müzelerdeki gibi çürümeye terk edilmemeli.

Bunun yanında çeşitli basın yayın organları ne olduğu belirsiz kültürel değerlerden yoksun denetimsiz yayınlar yaptığı müddetçe ve bunlara karşı koyacak dernek ve vakıflar kurulup harekete geçmez ise bu yozlaşma ile birlikte kültürel değerler de kendiliğinden kaybolup gidecektir.

Motif Halkoyunları Derneği'ni temsilen burada bulunuyorum. Şimdi şu soruyu sorabilirsiniz. Bunlardan hangisini Motif uyguluyor.

Motif Halkoyunları 10 yıllık bir dernek olmasına nazaran son yıllarda çok büyük performans göstermiş rutin görevleri yanında yukarıda saydığım işlevlerin bir çoğunu yerine getirme cihetine gitmiş, yine yukarıda işaret ettiğim kamu kurumları ile iştişare ve işlevler yapmış Motif Dergisi'ni amatör bir ruhla fakat profesyonelce yayın hayatına sokmuş Kültür Bakanlığı İl Kütüphanelerine abonelikleri oluşturmuştur.

Kültürümüze hizmet etmeyi ilke edinen Motif Halkoyunları Eğitim Derneği'nin bu çalışmalarının yanısıra vakıf kurma işlevleri de devam ettirilmektedir.

A.Sadık Avcı
Silifke Belediye Başkanı

FESTİVALİN

600 yıllık bir tarihi olan Silifke, topraklarında doğan, yaşayan, kaybolan birçok uygarlığa başkentlik, Osmanlılar döneminde Sancak Merkezliği ve vilayetlik; Cumhuriyetin 1924-1933 yılları arasında İçel Valilik merkezliği yaparak tarihte daima önemli bir yer edinmiştir.

160.000 toplam ve şehir merkezinde 80.000'i aşan nüfusu ile Mersin merkez ve Tarsus'tan sonra İçel'in en büyük ilçesi olan Silifke, Doğu, Batı ve Orta Anadolu'yu birbirine bağlayan devlet karayolunun kavşak noktasında bulunması itibarıyla, Taşucu limanı ile de Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasındaki en yakın mesafeli çıkış kapısıdır.

105 km'lik kıyı bandı, tertemiz denizi, yılın 300 günü güneşli iklimi, doğal güzellikleri, tarihi kalıntıları, folkloru, herkese ve her keseye uygun modern turistik tesisleri ile de Silifke, bir turizm cennetidir.

Silifke'nin yoğurdu, halen sürüp giden Yörük geleneği ve halkoyunları da ilçemizi temsil eden yurt ve dünya çapında ün yapmış olaylardır.

Kışın, güneyde ılıman köylerde yaşayıp, ilkbahar geldiğinde de sürülerini otlatmak için serin yaylalara giden aşiret-

ler, Silifke'nin folkloruna damgasını vurmuşlardır. Öyle ki, bu göçlerin hazırlığı, gidişleri-dönüşleri ve eğlenceleri bugün bile sürmekte olup, bunların yaşam biçimlerini tüm konularında görmek olasıdır.

Her yıl 20-26 Mayıs tarihleri arasında yapılan ve ilk kez 1974 yılından beri Silifke Müzik ve Folklor Festivali adı altında yapılan organizasyon 1996 yılından beri Silifke Kültür Haftası olarak düzenlenmektedir.

İstanbul ve Efes Festivalleri ile birlikte Türkiye'nin en önemli üç festivallerinden biri olarak uluslararası festivaller literatürüne giren "Silifke Müzik ve Folklor Festivali" bugüne kadar ilçemizin tanıtımı açısından büyük rol oynamıştır.

Uluslararası Silifke Kültür Haftası programında; geleneksel Türk kültürünü canlı tutmayı, gelecek nesillere folklorumuzu aktarmayı yerel aktiviteleri hareketlendirmeyi, amatör sesleri teşvik etmeyi, ülkenin çeşitli yörelerine dağılmış Yörük gruplarını biraraya getirmeyi, Milli

birlik ve beraberlik ilkesi doğrultusunda aralarında kaynaşmayı sağlamayı ve bu birlikteliği hem yazılı hem görüntülü basın aracılığı ile ulusal ve uluslararası kamuoyuna duyurmayı amaçladık. Uzun vadede ise devlet-millet kaynaşmasını sağlamak, yurtiçi ve

yurtdışından katılacak konuklar arasındaki iletişimi geliştirmek ve Silifke'nin ulusal ve uluslararası tanıtımını hedefledik.

Haftanın turizm sezonuna

ARDINDAN '98

denk getirildiği de gözönüne alınırsa ülkemizi ziyarete gelen yabancı turistler için de Türkiye'nin ve Silifke'nin tarihi, kültürel ve doğal zenginliklerini yerinde görebilme fırsatı sağlanmıştır.

Yurtiçinden İTÜ, TMDK Halkoyunları Topluluğu ile İstanbul Motif Halkoyunları Eğitim Derneği, yurtdi-

Yörük geleneğini yaşatmak amacıyla Ceyhan, Isparta, Karakeçili, Kayseri, Eskişehir, İskenderun yörükleri de cadırlarını kurmuş, Yörükler arasında kaynaşmayı sağlamışlardır.

Kültür Haftası'nın bilimsel boyutunu ise 1 sempozyum ve 2 panel oluşturmuştur. Halkoyunları Paneli'ne, İ.Ünver Nasrattinoğlu, Almanya'dan Aykut Dalgıç, Litvanya'dan Eugenia Venslaukaite, Azerbaycan'dan Güllü Yoloğlu, Romanya'dan Cenan Bolat konuşmacı olarak katılmış ve tebliğlerini sunmuşlardır.

Türkmen Sempozyumu'na ise TBMM emekli başkan danışmanı Atilla Köymen, 100. Yıl Üniversitesi öğretim üyesi Önder Gülbahar, A.Ü. Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi öğretim üyesi A.Latif Armağan katılmışlardır.

Ormanlarımız Paneli'ne ise Orman Genel Müdürü Hasan Basri Canlı ve uzmanlar ormanlarımızın korunması ve orman köylülerinin sorunları ile konuşmalar yapmışlardır.

Kültür Haftası etkinliklerinde yarışmalar arasında, mahalli düzeyde Batırık ve Yoğurt Yarışması, ulusal düzeyde ise Amatör Ses Yarışması yer almıştır.

Her kesime hitap edebilmek amacıyla spor faaliyetleri ise satranç turnuvası, voleybol turnuvası ve bisiklet kriteriyumu düzenlenmiştir.

Çocuklarımız için Adana Devlet Tiyatrosu Harikalar Mutfacı adlı oyunu oynamışlardır.

Bu yıl ilk defa rekor kırılmış ve değişik konularda 18 sergi açılmıştır.

Ülkemizin tanınmış sanatçılarından, Mithat Körler, Ömer Danış, Grup Laçın, Deniz Seki, Kenan Doğulu ve Murat Göğebakan, Ayşe Taş, Nurten Demirkol, Neşe Dilekçioğlu, Grup Mozaik, Grup Egoist ile Direnen Mızıkacıları konser vermişlerdir.

İlçemize ayrı yöre ve ülkelerden gelen binlerce insan, bir hafta süre ile tanışmanın, birlikte eğlenip coşmanın zevkini yaşarken, Silifkeliler konuklarına Türk misafirperverliğini sergilemekten mutluluk duymaktadır.

Uluslararası Silifke Kültür Haftası 25. Gümüş Yılı'na layık etkinliklerle kutlanarak amacına ulaşmıştır.

Uluslararası Silifke Kültür Haftası'nın 25. Gümüş Yılı ile Cumhuriyetimizin kuruluşunun 75. yılını birlikte kutlamış olmaktan büyük gurur ve mutluluk duymaktayız.

sından Litvanya, KKTC, Dağıstan, Romanya halkoyunları grupları katılarak başarılı gösteriler yapmışlardır.

KIBRIS TÜRK HALK DANSLARI

Mehmet CAMLIDAĞ*

Yeryüzünde yaşayan tüm Türk toplumları gibi Kıbrıs Türk halkı da geçmişine ve kültürüne bağlı, gelenek ve göreneklerine sahip çıkan milliyetçi bir toplumdur. Ve her duyarlı toplum gibi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti halkı da ülkesini, kendi kültürünü, gelenek ve göreneklerini tanıtmak amacındadır. Bu amaç doğrultusunda kültür, sanat ve spor alanlarında birçok çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmaların başında Kıbrıs Türk kültürünü en iyi yansıtan halk dansları gelmektedir. Kıbrıs Türk halk danslarının temeli eski Türk düğünlerimize dayanmaktadır.

KIBRIS'TA

ESKİ TÜRK DÜĞÜNLERİ

Eskiden köylerimizde düğünler birbirine çok benzerdi. Benim araştırdığım birkaç köyde düğünler cuma günü başlar, pazar günü sona erer. Düğünün ilk gününe (cuma) Kına gecesi, ikinci gününe (cumartesi) Kuşatma, üçüncü gününe (pazar) Paça denir.

Kına gecesi cuma günü öğleden sonra gelin hamamı ile başlar. Gelin çalgı ile evinden alınarak köyde dolaştırılır. Yine evine getirilir. Köylerde büyük hamamlar olmadığı için evin avlusunda sözgelisi Gelin Hamamı yapılırdı. Gelin hamamından sonra kına tepsileri, içki, kuruyemiş dolu bir sele ile kızın evinden alınır, meşale ve müzik ile erkek-

lerin kına gecesi yapacağı kahveye getirilir. Damadın sağ baş parmağına kına yakılır. Damattan sonra önce sağdıçlar, sonra yakınları sonra da isteyenler sol baş parmaklarına kına yakarlar ve şarkı, türkü eşliğinde eğlencelere devam edilirdi. Kına yakılması bitince içi kuru yemiş dolu sele, kına tepsileri ile birlikte herkesin önüne bir bir götürülür. Seleden her yemiş alan kınayı gümüşler, gönülden kopan parayı kına tepsisine atardı. Yemiş ağırlama, para toplama bitince gelinin kına tepsisini sağdıçlarından biri kahveden alır, kızın evine götürürdü. Erkekler de güneş ısıyana değin çalgı ile yer içer, oynar ve şarkı söylerdi. Dalgayı alan ve iyice coşan köy delikanlıları da içlerini dökerler, maniler söylemeye başlarlardı.

(Maniler Kıbrıs Türk halk danslarında vazgeçilemez bir parçasıdır.)

**Menekşem hanelensin
Su dökün tanelensin.
Ne seni gözüm görsün,
Ne gönlüm tazelensin.**

**Menekşem hane hane,
Topladım tane tane,
Kızlar pek ucuz olmuş,
Alalım üçer tane...**

Bu arada sabaha karşı hellim, çörek verilir. Gün ısıyınca önde güveyi, arkasında bütün köy erkekleri kahveden çıkarlardı. Davul zurna eşliğinde köyde dolaşmaya başlarlardı. Erkekler köy kahvesinde eğlendikleri sırada kadınlar da gelinin evinde toplanırlardı. Gelinin kına tepsisi kahveden gelinceye değin

Urfa Türkülerinde Makam Geleneği

Yakup KUTLU

kızın evinde toplanmış köy kadınları, çalgiya uyararak çeşitli oyunlar oynarlar, göbek atarlar, şarkı, türkü, mani söylerlerdi. Bu arada genç kızlar da birbirlerini incitmeden duramazlar ve gönüllerindekilerini "çaktırmadan" açığa vururlardı.

**Yük üstünde halıyım,
Halının kenarıyım,
İncitmeyiniz beni,
Mustafa'nın malıyım.**

Genç kızları yaşlılar da incitmeden duramazlar ve hep birlikte şaka ile eğlenilirdi. Kına gelince ortaya konur. Yanında bir de testi vardı. Orta yaşlı evli bir kadın testinin üstüne oturur. Önde gelin, genç kızlar testi ile kınanın çevresinde müziğe uyararak, ellerinde mumlar hem oynarlar, hem dönerlerdi. Sonra yedi kız ayrı ayrı kalkarak müziğe göre hem oynarlar, hem yedi kez dönerlerdi. Yedinci kız, yedinci dönüştten sonra testiği alır, yere çalarak kırar-

dı. Ya da testinin üstünde oturan orta yaşlı kadın yapardı bunu. Genç kızlar da kırık parçaları ayakları ile ezerlerdi. Güneş ışıyana değin oynar, eğlenilirdi. Seledeki yemişler yenir, kına tepsisine para atılır, Hellim, çörek dağıtılırdı.

Güneş ışımaya başlayınca kına tepsisindeki üç mum yakılır, karalar giymiş olan gelinin yüzü duvakla örtülür, önce iki avcunun ortasına kına ile ayyıldız yapılır, sonra on parmağının uçları birer birer kınaya batılır. Gelinden sonra kimse kına yakmazdı. Bu arada müzik sürekli çalar, geleneğe bağlı kimi kadınlar da ağlaması için sürekli gelini çimdiklerlerdi. Çok kez kına yakılırken gelin ağlar, gelin ağlayınca da anası nine si ağlar bu kez de herkes onları teselli etmeye çabalardı. İlk gün böylece biterdi. İkinci gün sabah evin avlusunda, gelinle güveyinin yatacağı yatağın yorganı kaplanır, yorgan kaplanırken davul zurna çalar, köylü gönlünden kopan parayı yor-

ganın üstüne atardı. Kimi köylerde yorgan kaplanırken çocuklar üstünde takla atar, yuvarlanır, yorgana sarılırdı. Ama atılan bu paraya dokunmazlardı. Yorgan kaplaması bitince yorgan kaplayan kadınlardan biri elindeki iğneyi kırardı.

Öğleden sonra kız ak gelinliğini giyer, davul zurna ile evinden alınır, önde bayrağımız, arkasında gelin, gelinin arkasında yakınları ile birlikte bütün köy halkı baştan başa köyü gezerlerdi. Gezi sırasında her evden bir kadın çıkar, hayır dua eder, okur üfler, zeytin yaprağı ile gelini tütsüler. Gelini arkasındakiler tütsülerler, üstlerine kolonya serperlerdi. Köy gezildikten sonra gelin alayı, güveyinin bulunduğu eve yönelir, güveyi gelini evin önünde karşıladı. Damat kalabalığın üstüne para savurur, gelini koluna alarak içeri girerler, yüksekçe konulan köşedeki koltuklara otururlar, böylece kutlama başlardı. Önce babası gelin kızının beline bir kuşak bağlar, çözerdi.

Sonra kızı babasının elini öper, babası da kızına ya altın bilezik, ya da gerdanlık takar, veya göğsüne para iğnelerdi. Arkasından bütün akrabalar, eş dost, hem gelini, hem de güveyiyi kutlamaya ve kendilerine takı veya para takmaya başladılar. İkinci gün yapılan bu kutlamaya salt akrabalarla, komşu köylerle, kentlerden gelen konuklar katılırdı. Köylü için kutlama üçüncü gün yapılırdı. Gece hısımların akrabaya, konuklara yemekli şölen verilirdi. Çalgılar çalınır, içilir oynanır. Oynayanların alınına, müzisyenlerin alınına para yapıştırılırdı. Gece yarısına değin eğlenilir. Bu arada gelin ile güveyi de gerdeğe girerlerdi.

Gece gerdeğe girmiş olan güveyi ertesi gün (üçüncü gün) güneşle birlikte kalkar, davul zurna ile sabah sabah köyü dolaşır, her eve uğrayarak büyüklerin ellerini öper, eli öpülen güveyiyi tütsüler, kolonyalar, sekerle lokumla ağırlar, hayırdüa ederdi. Öğleye doğru köylü bir bir giderek gelinle güveyiyi kutlar, takacağını takar, armağınını verir, sonra yemek masasına oturur, isteğince yer içer, oynar zıplar, eğlenir, eğlendirirdi.

Düğünden sonraki günlerde gelin evden çıkmazdı. Bu kimi yerlerde iki gün, üç gün, yedi gün, onbes gün ve hatta kırk gün sürerdi. Her gün gelin hanım bir başka renk giysi giyer, gelenlerle yeniden tokalaşır, kutlaşır; Gelinin eşyaları görülür, buna mübareki denir.

Düğünden yedi gün sonra, pazar günü güveyi bütün sağdıçları evine çağırır, onlara yemekli parti verir; Sağdıçlarla güveyi, unutulmaz güzel bir gün geçirirler, aralarında konuşup, eğlenirler... Sağdıçlara güve-

**Sevgili Motif okurları,
eskiden düğünlerimizin ne kadar neşeli ve eğlenceli geçtiğini sizler de anlamışsınızdır. İstesek yine çiftetelli, kadeh oyunu oynayabilir, yine üç gün üç gece eğlenebiliriz. Yeter ki geleceğe güvenle bakabilelim, yeter ki barışı kurabilelim, yeter ki tüm manevi değerlerimize gönülden sahip çıkalım.**

yinin verdiği bu yemeğe "Üç düğünleri" denir.

Kıbrıs'ta genel olarak evlenecek olan erkek evi, kız da bütün eşyaları yapar. Üç gün üç gece süren düğünün tüm giderleri kızın babasına aittir. Eğer adam bu giderleri karşılayamayacak durumda ise sağdıçlar yardımcı olurdu.

Eskiden düğün boyunca zevkle oynanan oyunların birçoğu bugün düğünlerimizde oynanmasa da halk dansları ekiplerimiz aracılığıyla gençlerimize öğretilmekte ve kültürümüz herkese tanıtılmaktadır. Zevkle oynanan ve ilgiyle seyredilen bu oyunlarımızın arasında: Mendil oyunu, Karşılama, Bıçak oyunu, Kaşık

oyunu, Zeybek, Köroğlu, Arabacı, Arabiye, Kadeh oyunu, Orak oyunu, Kadın oyunu, Sirtö, Çiftetelli ve Kozan gelmektedir. Sizlere biraz da bu oyunlar arasında yer alan Kadeh oyunundan söz etmek istiyorum.

Kadeh oyunu bayram ve düğünlerin başlıca oyunudur. Bir kadeh su doldurulur, katlı bir mendil kadehin ağzına kapatılır ve içi su dolu bu kadeh ters çevrilip usulca başa yerleştirilir. Bu iş tamamlanınca hazır bekleyen müzisyenler hafiften başlayıp gittikçe hızlanan bir tempoyla çalmağa başlarlar. Oyuncu da bu tempoya uygun ritmik hareketlerle oynar, çeşitli figürler yapar. Çok hareketli bir oyundur. Çalgı bazen hafifler, oyuncu temposunu yavaşlatır. Yere diz vurur veya tek ayak üstünde çömelip diğer ayağını yere paralel gelecek şekilde ileriye uzatır. Bütün bunlar su dökülmeden yapılır. En sonunda müzik aniden durur. Oyuncu da aynı anda durup kadehi düz gelecek şekilde eliyle alıp seyircileri selamlar. Böylece oyun sona erer.

Sevgili Motif okurları, eskiden düğünlerimizin ne kadar neşeli ve eğlenceli geçtiğini sizler de anlamışsınızdır. İstesek yine çiftetelli, kadeh oyunu oynayabilir, yine üç gün üç gece eğlenebiliriz. Yeter ki geleceğe güvenle bakabilelim, yeter ki barışı kurabilelim, yeter ki tüm manevi değerlerimize gönülden sahip çıkalım. Herşey geçmiş ve gelecek için.

Not: Kutlu Adalı'nın Dağarcık adlı kitabından yararlanılmıştır.

*Kıbrıs Türk halk Dansları Eğitmeni

Urfa Türkülerinde Makam Geleneği

Seref ULUSOY*

Urfa folklorunda türkülerin, gazellerin, hoyratların söylenişinde belli bir makam sırası vardır. Bu sıra okadar kalıplaşmıştır ki buna "Makam Geleneği" demek yanlış olmasa gerek. Bu geleneğin dışına pek nadir olarak çıkıldığı görülür.

Urfa'lıların folkloru aşırı dercedeki tutkunlukları, müzikte disiplin, geleneklere saygıları Urfa folklorunu Türk folklorunda değerli yerini almasına neden olmuştur.

Bu tutkunluk; bazen bir makamı öğrenebilmek için ağızına bir damlasını bile sürmeden senelerce üstasının rakı şişesini taşımak, bazen başa çıkan üstasının komşu başını kiralayıp bir-iki makam hatta bir türkü öğrenmek için çeşitli fedakarlıklarda bulunmak ve bunun gibi nice enteresan olaylarla kendini gösterir.

Urfa'da dağ yatası, sıra gecelerin ve diğer eğlenceleri müziksiz düşünmek imkansızdır. Bu tür eğlencelere ses ve saz ustaları davet edilir. Müziğe en yaşlı ve bilgili üstanın nezaretinde başlanır. Bu ustaya aşırı saygı gösterildiğinde bir gerçekçidir:

Müziğe başlangıç genellikle "Rast" makamıyla olursada ses tellerini ısıtmak ve sonradan sesin çatlak çıkmasını önlemek için "Hüseyini" veya "Divan"la da açıs yapılır. Giriş makamı olarak "Rast"ın seçilmesinin nedeni de pes sestem başlanması ve ilerde söylenecek tiz makamlarda sesin yorulmasını önlemek içindir. "Rast" makamında bir-iki türküden sonra "Rast" gazeli okunur. "Mahur" makamında da

girilebilir. Hatta bazen "saba" makamına da yer verilir. Tekrar "rast" a dönülür ve bu makama son bulur.

İkinci olarak "Navruz"(Navruz) makamına girilir. Bu makam esnasında "İbrahimi" okunur. "Beşiri" hoyrata yer verilir. Eskiden "Çarğah" makamı da okunmasına rağmen bu makamın çok zor ve yüksek olması, zamanla makam bilenlerin sayılarının azalması dolayısıyla yerini "besirihoyrat"a terk etmiştir.

"Hicaz" üçüncü sırayı alır. Meyanı yapıldıktan sonra "garip Hicaz"a (zirgüleli Hicaz) geçilir. İsfahan okunur. Mesnevi yapılır. Eğer söyleyenler arasında makam bilgisi kuvvetli olan varsa Urfa'nın kendine has bir makamı olan Kalata makamında yer verilir. Hicaz makamına yakın olan bu makamda bir türkü şöyle başlar:

Kalatada bir yar sevdim ermeni
Ermeni'nin kaşı da gözü sürmeli
(begin aman)

Ermeni'ye nasıl gönül vermeli
(Ağam aman)

Bu makamdan sonra tekrar hicaza dönülür ve son bulur.

Uşşak makamı Hicaz dan sonra gelir. Kırık hava ve gazelden sonra İbrahimi okunur. Acemaşiran ve Saba Hüseyini makamlarına yer verilir. Tekrar Uşşak'a dönülür.

Segah makamı "Uşşak"tan sonra gelen makamdır. Hüzzamla devam eder. Eyic makamına geçilir. "rak" okunur. Tekrar segaha dönülür.

Altıncı sıraya Saba makamı alınır. Saba meyem yapılır. Mahmudiye makamına geçilir. Daha sonra Acem ve acem hoyratı söylenir. Tekrara saba ya dönülerek son bu-

lur.

Küdir enson söylenen makamdır. Yukarıda söylenen makamlarla ses oldukça açılmıştır. Çok dik olmasına rağmen ustalıkla bu makamda söylenir. "küdiri" meyem yapılır. "Tecnis" okunur. (mahura benzeyen bir makam) Tekrar "Kürdi"ye dönülür ve son bulur. Bazen bu makamdaki sonra " Araban" makamına da yer verilir.

Ama genellikle bu makam dağdan inerken yani dağ yatisından dönüşte, yolda söylenen bir makamdır.

Yukarıda saydığımız makamlar Urfa'da genellikle hep aynı sıra ile söylenir. Bu sıranın dışına çıkıldığında hoş karşılanmaz. Bazen bu makamların arasında yine Urfa'nın öz malı olan kılıçlı makamına da yer verilebilir. Bu makamı bulan Urfa'lı Kul Mustafa adındaki bir zattır. "Kılıçlı" makamındaki bir türküsü şöyle başlar:

Ya bülbül güle kon dikene konma

Ya göksünü açıp hare inanma
Eski dost düşman olur sanma
Harı var penceyi kanadır'a bülbül,

Dünya baki değil fanidira bülbül, şeyda bülbül

Dağ yatisından inişte bile ayrı bir makamı olan Urfa'lının Türkiye folklorunda aldığı yeri ve başarıyı yadırgamamak gerekir.

Bu yazının hazırlanmasında bana yardımlarının esirgemeyen Urfa folklorunda söz sahibi değerli usta tenekeci Mahmut Güzelgöz'e, Urfa folkloru adına teşekkürü bir borç bilirim.

*Müzik Öğretmeni

BEN NEYİM?

Hüseyin ERKAN*

Ne zaman bir köy türküsü duysam, Şairliğimden utanırım.

B.R. Eyüboğlu

Bu ne biçim "halkçılık"tır Allah aşkına? Bu ne biçim "milliyetçilik", bu ne biçim "muhafazakarlık"?

Bu ne biçim "sağcılık", bu ne biçim "solculuk"?

Kime ne söylüyorum?

Onlar kendini bilir!

Niçin mi söylüyorum?

Anlatayım:

İstanbul'da "Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği" diye bir kuruluş var. Ve bu derneğin 3 ayda bir yayımlanan "Motif" adlı bir dergisi...

İlk sayısını, Marmara Üniversitesi Spor Yüksek Okulu Yrd. Doç. dostum Şinasi Ünal göndermişti sanırım.

Halk türküleri ve halk oyunları aşığıdır Şinasi Bey.

Dolayısıyla, nerde bu tür bir faaliyet varsa, başka yerde değil, orada arayın siz bu değerli eğitimciyi.

Konuyu dağıtmayayım, Motif dergisinden söz ediyordum size.

Üç yıl önce, postadan gelen ilk sayısını alıp şöyle bir göz gezdirdimki:

-Oku beni, oku beni!..

Deyip duruyor dergi.

Baştan sona ilginç konularla dolu.

Neyle ilgili mi?

Türk halk sanatlarıya...

**Bir kez daha
iyice anladım ki şu
gerçeği "Motif
Halk Oyunları
Eğitim Derneği",
adı var, kendisi
yok derneklerden
değil.**

**Kurucularının
yüreklerinde
yanan "halk ateşi"
her geçen yıl,
biraz azalıp yok
olacağına, aksine
gün geçtikçe har-
lanmış.**

-Bir iki örnek ver de biz de bilelim muhterem!

Diyorsunuz, öyle mi?

Pekiye... Yalnız, 3 yıl önceki ilk sayısından değil de son çıkan 12. sayısından söz edeyim ben en iyisi:

Prof.Dr. Neriman Görgünay Kırzioğlu "Eşme Kilimleri"ni, Doç.Dr.Can Etili "Müzikte Terminolojinin Önemi"ni anlatıyor.

Yrd.Doç.Dr. Gökten Ay'ın konusu şu:"Milli Kültür-Evrensel Kültür Ekseninde Türk Kültürünü bir bütünlük içinde nasıl değerlendirebiliriz?"

Mehmet Nazmi Zülfikar "Bitlis'te Beş Minare" türküsü ve oyununu tanıtıyor. (Bu türküyü düzenleyen ve derleyen)

Salih Turhan, "Türk dünyasında ortak musiki değerleri ve yapılması gerekenler" üzerinde düşünmüş.

Hilmi Dulkadiroğlu, "İçel'de Halk El sanatları"ni heybeden çarığa, kirmenden çoraba varıncaya kadara renkli fotoğraflarıyla bir güzel incelemiştir.

"Çukurova'da bozlak çeşitleri"ni Halil Atılğan, "Günümüzde Halk Oyunları Kostümleri"ni İsmail Ekmeçioğlu, "Bayburt ili düğün adetleri"ni ise araştırmacı yazar ve müzisyen M.Zeki Dinçer kaleme almışlar.

Daha var, daha var;

Hakan Tatyüz "Nesat Ertaş ve sanat hayatı üzerine bir çalışma" yapmış. Ayrıca sanatçı Sümer Ezgü ve İTÜ Öğ. Ü. Ahmet Demirbağ ile bir söyleşi... M.Zeki Baykal'dan bir makale ve Ekber Yeşilyurt'tan halkbilim haberleri...

Bu kadar yeter herhalde...

Evet üç yıl önce, ilk sayısını alıp götürdüm eve. Elsanatları, halk sanatları ile ilgili bir yazı, bir

resim, bir ürün olsun da beğenmesi olur mu Güler Erkan?

-Mademki beğendin, dedim, duyurur musun bu dergiyi köşende?

-Tabii, memnuniyetle...

Dedi ve gerçekten de tuttu sözünü.

Bu yazısı üzerine, eşimin pek çok okuru ilgi östermiş dergiye. Kimi abone olmuş, kimi yazı göndermiş.

Geçen ayın 2. haftasına girdimiz günlerde derginin Halkla İlişkiler Müdürü Sacide Güngör hanım aradı telefonla:

-Hüseyin Bey, 20 Haziran cumartesi günü akşamı, derneğimizin 10. kuruluş yılını, halk oyunları gösterileri ve İzzet Altınmeşe'nin sunacağı halk türküleri ile kutlayacağız, Cemal Reşit Rey Konser Salonunda. Güler Hamın'la size de özel bir davetiye göndermek istiyorum. Teşrif ederseniz, bizi çok sevindirirsiniz...

Diyordu. Böyle nazik bir davete nasıl hayır diyebilirdik ki?

Gittik elbette.

Dernek başkanı M.Zeki Baykal'ın özlü açış konuşmasından sonra, 10 yılda neler yapıldığını anlatan bir video bandı gösterildi.

Bir kez daha iyice anladım ki su gerçeği "Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği", adı var, kendisi yok derneklerden değil. Kurucularının yüklerinde yanan "halk ateşi" her geçen yıl, biraz azalıp

yok olacağına, aksine gün geçtikçe harlanmış.

Yarışmalar düzenlemişler, yapılan halk oyunları yarışmalarına katılıp "birincilik"ler alarak yurtdışında başarıyla temsil etmişler. TGRT televizyonunda İzzet Altınmeşe'nin hazırlayıp sunduğu "İzzet-i İkrâm" programında "halk oyunları" sorumluluğunu üstlenmişler.

On yılda yaptıklarının hepsini yazmaya kalksam, sayfalar yetmez.

O akşam Malatya, Diyarbakır, Artvin, Manisa, Ağrı, Adıyaman, Trabzon-Akçaabat ve Kırklareli ekibinden doyusya oyunlar izledik.

Aksu'daki öğrencilik, Dicle ve Hasanoğlan'daki öğretmenlik yıllarımı, Keşan - Paşayığı günlerimi ve halk oyunları aşığı dostum rahmetli Şekip Işık'ı anımsadım sürekli.

Halkımızın her şeyi gibi, oyunları da saf, katıksız ve yapmacıksız, müziği de...

15 dakikalık bir aradan sonra Motif Dergisi yazı işleri müdürü Ekber Yeşilyurt geldi mikrofona. Ne dedi bilir misiniz?

"Bütün medya kuruluşlarını, genel müdürlerinden köşe yazarlarına kadar herkesi davet ettik bu gecemize. Türkiye Gazetesi yazarı sayın Güler Erkan hanımefendiden başka, maalesef, davetimize icabet eden olmadı. Yabancı bir pop şarkıcısı getirtseydik, magazin gazetecilerin-

den ve televizyoncularından gelmezdi bu salon. Şunu memnuniyetli ifade edeyim ki, bu güne kadar, bizden ve dergimizden yalnızca Güler Erkan hanım söz etmek lütfunda bulundular köşelerinde. Bir değil, birkaç kez hemde... Bunun için, kendilerine şükranlarımı arz ederim."

Doğrusu ya, o ana kadar, bu salonda medyadan yalnızca eşimin bulunduğunu düşünmemiştim hiç.

Onca "halkçı" geçinen partilerden, "milliyetçi" geçinen derneklerden, "muhafazakar" geçinen kuruluşlardan, "solcu" veya "sağcı" geçinen sendikacılardan da kimseler yokmuş meğer.

Bu ne biçim halkçılık?

Bu ne biçim milliyetçilik ve muhafazakarlık?

Bu ne biçim solculuk, bu ne biçim sağcılık?

Halkın "oyunları"ni sevmeyen, "müziği"ni sevmeyen, "sanatı"ni sevmeyen, "sanatçısı"ni sevmeyen, halkı nasıl sever ki?

Halkımızın hiç bir şeyini, dolaşısıyla halkımızı sevmeyen o insanlar "halkçı" ise, ben halkçı değilim! Onalar "milliyetçi" ve "muhafazakar" ise ben milliyetçi ve muhafazakar değilim! Onlar "solcu" veya "sağcı" ise ben solcu da değilim, sağcı da değilim!

İyi, güzel de, pekiyi, ben neyim...

*Dilem Yayınevi Genel Yönetmeni

Klasik halk danslarımızın modern halk dansları boyu

Arş. Gör. Fethi Karakeçili*

Konuya birçok yazıda olduğu gibi klasik tanımlamalar ve gereksiz tarihi bilgilere girmeden direkt başlamak istiyorum. Geçmişin ileri geleneklerine dayanmayan gerçekçi sanat düşünülemez. Gerçekçi sanat yepyeni öz-biçim-ürün getirmek zorundadır. Bu da ancak kültürün ileri geleneklerle kaynaşmasıyla olur. Bu da dondurulmuş kaynakların canlandırılması diye isimlendirilebilir. Kültür ve sanat etkinliklerinin baş kahramanları halk olduğuna göre; anlayış ve geniş halk yığınlarının özlemi yenilikçi ve çağdaş dünya görüşüne damgasını vurur. Bu görüş; düşüncenin bilinçli, tutarlı bir biçimde yaşama uygulamasıdır, özümlemesidir.

Eski olanın, gerici-tutucu-uyutucu ve her türlü yeniliğe kapalı yönlerini eleştirerek, çağdaş ve yoruma açık yönlerini geliştirerek canlandırmak gerekmektedir. Çünkü hiçbir yeni akım ve düşünce gökten zembille inmemiştir. Bilgi, beceri ve yetenekle gelişip serpilecektir. Bu gelişmenin özü kitlelerin ulusal, toplumsal ve evrensel boyutta gelişimine ayna tutacaktır.

Bu düşüncelerden hareketle klasik halk danslarımızın aynı düşünce ve yenilikçi akımla sunulması gerekmektedir. Özü elinde bulunup, bunu yorumlayamayan topluluk sayısı çok az olsa gerek. Malzemesi ve özü oldukça fazla olan ülkemiz klasik danslarının sistemleşememesi ve hala dünkü gibi sergilenip bununda bir gurur kaynağıymış gibi lanse edilmesi akıl alır gibi değildir. Hele bu anlayışı, bilimsel ve sanatsal boyutta eğitimini alan insanların savunup

taklit etmesi acizlikten başka bir şey değildir. Zaten daha dans mı, oyun mu kavramı üzerinde tartışma gereği duyan ve bunu dünya meselesiymiş gibi büyüten insanlara acıkça hiç tahammülümün kalmadığını farkettim. Çünkü eleştirmek ya da sava geçmek kişinin farklı yapı ve yaklaşımlarını sunmasıyla gerçekleşir.

Klasik halk danslarımızın orijinalitesi ve özüne inmek bunların açılımını yapmak daha önce binlerce defa yazılan yazıların tekrarı olacağı için, konuya değinip geçmek istiyorum. Geçmişten günümüze süregelen ve hala yaşayan ve yaşatılan klasik halk danslarımız gerek oyun repertuarı, gerek kostüm konu ve müzik repertuarı ile dünyada birinci sırada yer almakta, ancak bunun ötesine bir türlü çıkamamaktadır. Bunun ötesine çıkmak ne demek ya da ne yapmaktır?

Mevcut materyali belli sistem ve kalıplarla senaryolaştırıp özden hareketle yorumlayıp izleyiciye başı, gelişimi ve sonucu olan bir bütünlük teşkil eden sunuyu yapmaktır. Sunu; kapalı ve her türlü teknik donanım ile donatılmış mekanda gerçekleştirilmelidir. Tıpkı tiyatro, opera ve balede olduğu gibi. Zaman zaman bu mekanlar halk dansları çalıştırıcısı arkadaşlarca kullanılmakta, ancak mekanın gerekliliğine uygun temsil yapılamamaktadır. Açıklamak istediğim temsil çıkıp 9 ya da 10 yöre dansın, robotize edilmiş dansçılarla sunumu değildir. Böyle bir kaygım olsa Devlet Halk Dansları Topluluğu bunu zaten yapmaktadır. Devlet Halk Dansları Topluluğu'nun zaman zaman bazı yenilikleri yapması dü-

sündüğüm olaya biraz yakınlaştırmıştır. Söyle ki; Bağ Bozumu ve Köçekce de olduğu gibi. Ancak gelişim bir adım öne atıp, üç adım geriye gitmek değildir. Gelişim tabii ki geçmişi sindirip, günümüzdeki durumunu araştırıp ona kesinlikle doğru yönü vermektir. Ancak Atatürk Kültür Merkezi Büyük Salon'da ya da Cemal Reşit Rey Konser Salonuna 10 dansçıyı çıkarıp vücudun fonksiyonel hareketlerini kısıtlayıcı (is kostüm parçası, gezmelik kostüm parçası, esnaf kostüm parçası vb.) kat kat giydirerek açık hava sazları olan davul ve zurnayla 600 ya da 1000 kişiye temsil vermek kesinlikle değildir. Ya da salon sazlarını kullanıp, orkestrayı dizerek başına bir geometrik şekillere sokup koşturmak ve o anda ışık sistemin kullanmaya karar verip saçma sapan sunu yapmak hiç değildir.

Gereklilikler Kurgu

Öncelikle klasik halk danslarımızın öykülenmeleri varsa bunlar biran önce kaleme alınmalı ve repertuar oluşturulmalıdır. Oluşturulan repertuar konularına göre sınıflandırılmalıdır. (Doğa dansları, hayvan taklidi danslar, dini danslar vb.) Dansların tüm hareket ve figür bütünlükleri bir kompozisyon oluşturacak şekilde ifade edilmelidir.

Öykülenmesi bilinmeyen danslar, hareket ve figür bütünlüğü ile beraber mimik-mizansen, tavır ve jestlerden yola çıkılarak senaryolaştırılmalıdır. Çünkü öykülenmesini bildiğimiz dansların bile gerçekliği çok eskilere dayanmamaktadır. Opera ve baleye baktığımız zaman senaryola-

tuyla sahnelenmesinin gerekliliği

rı belli, kalıpları ortaya çıkarılmış çizgileri belli ve bir bütünlük içinde sunuma hazır hale gelmiş durumdadır. Ayrıca bu da yetmemiş birçok klasik bale dansçıları bu kalıplarında dışına çıkarak modern baleye yönelmiştir.

Klasik halk danslarımızın mesaj ve ders veren o kadar güzel öykülenmeleri var ki, ancak biz bunları bir türlü kaleme alıpta izleyici karşısına yorumlayarak çıkaramıyoruz. Opera ve baleye gittiğim zaman kendi kendime hep şu soruyu sorar ve buruk bir şekilde temsil sonunda eve dönerim. İnsanlar bir gün opera ve bale izler gibi halk danslarını da izleyecekler mi? İzlerler ancak yukarıda saydığımız kalıplar ve formlar oluştuktan ve yoruma hazır hale getirildikten sonra.

Bu bölümü Jean Weidt'in çok güzel bir sözü ile noktalamak istiyorum. "İşçi adlı dans, yoğun çalışmalar sonucunda ortaya çıktı. Ben kendimde işçiydim; günde sekizle on saat arasında çalışan ve kolları, bacakları yorgunluktan ağrıyan bir bahçıvan. Fakat ben işçiyi, zahmet çeken insan olarak değil, dünyayı güzelleştiren insan olarak sunmayı istedim."

Hareket ve Figür Bütünlüğü

Öykülenmesi yapılmış ve sunuya taslak oluşturan çalışmadan sonra, hareketlerin uygulanabilirliği ve figürlerin sununun yapılacağı sahne ya da platforma uygunluğuna göre saptanması gerekir. Yapılacak hareketler dansçıyı zorlayıcı (bedensel olarak) ve anatomik yapıya ters olmamalıdır. Sahne estetiğine paralel düşünülüp uygulanmalıdır. Figürlerin öncelikle bir analizi yapılmalı ve ortaya çıkan sentezle işe başlanmalı-

dır. Birçok klasik halk dansımızdaki figürler özünde olmamasına rağmen solo yapan solistten esinlenilerek gruba adapte edilmiş ve göze estetiğe hitap etmemesine rağmen uygulanır olmuştur.

Klasik halk danslarımızın yöresi ne olursa olsun oyunların bir akış sırası vardır. Örneğin; Sanlıurfa yöresi oyunlarını yörede bir düğünde izlediğiniz zaman ağır oyunlardan başlayarak hızlanmaya başlar (Gıranı, Hasan dağı, düz, tek ayak, iki ayak, abrabi vb.) Kendi özgün yapısında sistematize olmuş kalıpları toplum geleneksel bağlamda zaten sunmakta. Ama biz bunu alıp işlemekten ve bir düzen içinde sistemleştirmekten bile aciz durumda kalmışız.

Klasik halk dansları adımlarına paralel olarak modern adımlardan da yararlanmak gerekiyor bence. Kültürde değişmeyen tek şey "değişkenlik"tir. Bütün sanat dalları modern ve farklı üretimler sürecine girmişken bizimde bu platformda artık yerimizi almamız gerektiğine inanıyorum. Tabii ki adına Modern Halk Dansları demek ve adına yakışır uygulamayı yapmak şartıyla.

Müzik

Klasik halk danslarımızın müzikleri oldukça zengin, duygu yüklü ve istenilen tüm ritimleri içinde toplama özelliğine sahiptir. Bir dansın temel figürü aynı olmasına rağmen 6-7 ezgi ile seslendirilebilme özelliğine sahiptir. Klasik halk danslarımızın temel sazları olan davul-zurna ikilisine son yıllarda bağlama, cura, kemane, kaval, bas bağlama, keman, cello, kontrabas, akerdeon, org vb. gibi sazlarda eklenmiş durumda ve

tam anlamıyla bir keşmekeş içine girilmiştir. Her yapılan kötü müdür? Tabii ki hayır, ancak çoğunluk kötüye ve kullanmayı ve amacını saptayamadan sadece bütün sazları bende kullandım mantığıyla çalışan insanlara bu savım! Anlamsız 14 sazdan oluşan saz grubunun eşliğini dinlemektense davul-zurnayı tercih ederim doğrusu.

Modern halk dansları sunusunda müziği nasıl yorumlamalı ve uygulamalıyız. Öncelikle dans müziklerinin notaları doğru bir şekilde ele alınıp, partiyonlar yapılmalı ve şef denetiminde uygulanmalıdır. Uygulamada bir orkestrasyon yer almalıdır. Bu orkestrasyonun iç yapısı hakkında bilgi vermek gerekirse bu gün ülkemizde yapılan ve halk danslarında kullanılan tek sesli müziği armoni ve partiyon yardımıyla kullanılması istenen sazlara bir paylaşım yapılması gerekir. Bu anlayışla denilebilir ki, batı müziği kalıpları içerisinde bulunan paylaşımı Türk halk müziğimize de uygulayabilmek mümkündür. Bunun içinde özellikle müzikteki armoniye duyurabileceğine inandığım yaylı sazlara ve uzun sesler sağlayabilecek tuşlu (tuşlu) sazlara kullanmakta tereddüt etmemek gerekir. Örneğin akerdeon, klavye ve piyano.

Halk danslarında kullanılan sözlü dans parçalarının da çok sesli nitelikte sunulabileceğine inanıyor, bunun da opera tarzında sunulması gerektiğine inanıyorum.

Kostüm

Klasik halk dansları kostümlerimiz kendi içindeki renk uyumu ve zenginliği ile bir bütünlük teşkil et-

mektedir. Ancak bu bütünlük doğal ortamdaki sergilenişi ile uygunluk göstermektedir. Ancak biz halk dansçıları ya-

ni uygularız ne yapıyoruz. Doğal ortamında çoğunluğu hala giyinmekte olan kostümleri sahneye taşıyoruz. Amaç ne sorusunun cevabı yörede olanı bütünü ile giydirmek kaybolmasını ve unutulmasını engellemektir. Yapılacak olan en kısa zamanda Halk Dansları Kostümleri Müzesi'nin açılması ve burada toplanmasıdır, diyerek modern halk dansları sunusunun kostüm tasarımı ve uygulamasına değinmek istiyorum.

Kurgusu belli, hareket ve figür bütünlüğü oluşturulmuş, müzikte gerekli modern uygulamalar yapılmış olan dans topluluğunun kostümü de aynı uygunluk içinde olmak zorundadır. Şöyle ki; kostüm parçaları mümkün olduğunca tek parça haline getirilmeli, parça seçimi otantik işleme ve üsluba uygun modern bir çalışma olmalı ve kaliteli kumaş kullanılmalıdır. Özellikle kadın başları yeni bir yapılanma içine girmeli pratik, hafif ancak gösterişli ve öz yapısına uygun modelde geliştirilmelidir. Kostüm seçimi ve renk uyumu uzman bir kostümcünün yardı-

mıyla senaryonun içeriğine uygun renk tonları ve parçalardan oluşmalıdır.

Sahne dekoru ve ışık sistemine uygun dansların, dansçılar tarafından sunulduğu esnasında sahne kullanımına uygun, hareket kolaylığı sağlayan, bedeni fiziksel olarak hiç yormayacak parçalardan oluşmalıdır.

Kostüm-ışık-dekor üçlüsünün uyumu düşünülmelidir. Işık oyunları düşünülerek kostüm renk ve dizaynı tesbit edilmelidir. Kostüm ve ışığın senaryoda yer alan dekora uygunluğuna da dikkat edilmelidir.

Sahne-Işık ve Makyaj

Sahne senaryoya uygun ve yapılacak çalışmaya yeterli göstermelidir. Her türlü teknik ve pratik donanımı içinde bulundurulmalıdır. Danslar birçok yarışmanın yapıldığı kapalı spor salonlarında veya okul bahçelerinde profesyonel anlamda sergilenmemelidir. (Klasik halk danslarımızın okul ve dernek uygulamaları hariç.)

Sahnenin ışık sistemi her türlü teknik donanıma sahip olmalı ve çok

iyi bir ışık uzmanına sahip olması gerekir. Senaryodaki danslar ve öykülenmeler ışık uzmanınca önceden çalışılmalıdır. Işık uzmanı provalara katılmalı ve ışık renk, uyum ve dağılımı-

nın çizelgesini çıkarılmalı, planlamalıdır.

Dansların makyajları uzman makyöz denetiminde kurgu ve danslara, karakterlere uygun seçilmeli ve yapılmalıdır. Sahne makyajını dansçılar özümsemeli ve kendileri de uygulayabilmelidir. Daha detay isteyen makyajlar kesinlikle makyöz denetiminde ve sunuya uygun olmalıdır.

Sonuç olarak bütün güzellik ve zenginlikleri içinde toplayan halk danslarımız statik işleyişi yanında bir dinamizme ulaşmak zorundadır. Geleneksel icrayı doğal ortamdaki sunumunda büyük bir keyifle izler ve desteklerim. Ancak artık katagoriler oluşmak zorunda ve farklı uygulamalara da girip, halk kitlelerini olaya çekmek ve sanatsal kimliğini belirlemek gerekmektedir.

En büyük arzum bu düşünceyle Modern Halk Danslarını adını koyduğum anlamda uygulamak ve gerçekleştirmektir.

*I.T.Ü. TMDK. THO. Arş. Gör. Doktora Öğrencisi

Türk Pop Müziği ve Folk Müziği

Savaş TUĞSAVUL*

Müzik sözlük anlamıyla insan ve çalgı seslerinin biçimsel bir ifade yaratacak biçimde düzenlenmesini içeren sanattır.

Gerçek anlamda ise ülkemizde büyük bir enflasyonun yaşandığı bir sektör Türk pop müziğinin ticari kaygılar taşımadığı 70'li yıllardan başlamak istedim önce. O yılların bir başka tadı ve romantizmi vardı ve bu romantik akımlar Türk popunun "kendine dönüş" yıllarına rastlıyordu. O güne kadar yalnız yabancı melodileri Türkçe sözlerle süsleyip aranjman adı altında sunan değerli güftecilerimiz için farklı bir dönem başlıyordu. Bugün Türk popunun babaları dediğimiz Barış Manço, 3 Hürel, Cem Karaca, Moğollar, Erkin Koray vs. gibi dev sanatçılar folklorik ezgileri neyimizi, davulumuzu, otantik müziğimizi Türk popuna taşıyorlardı.

70'li yılların sonlarında başlayan Eurovision maceramız ise Avrupa'nın haklı kurbanı oluyordu.

Türkiye'nin siyasi, ekonomik ve güncel hayatında yaşanması istenen Batı özentisi maalesef müziğimizi de etkiliyordu. Sonunda yaşanan hüsrana, hayati önem taşıyan bir vatan-millet meselesi haline geliyor ve her seferinde 1-0 mağlup olarak Avrupa kapılarını zorluyorduk.

80'li yılların başlarında Türk popu için daha trajik bir yıl oluyordu. Çünkü acılı arabesk furyası 4 kollu bir ahtopot gibi ülkeyi

sarıyor, birçok önemli starımız ya mecburi kurban oluyor, ya da piyasadan silinip gidiyordu.

90'lı yılların başlarında piyasa öyle bir kıstı ki, piyasa çıkarları tek bir şarkı sözü üzerine dönen paralar, plakçılar arası savaşlar, mantar gibi üreyen mega starçılar, bir karmaşa sektörünü meydana getiriyordu.

70'li yılların genci olarak geriye dönüp baktığımızda Türk popu adına kazanılmış pek birşey göremiyorum. Hatta kayıplarımız daha çok. Ancak bana göre otantizm, Batı özentisini son yıllarda mağlup ediyordu. Çünkü Türkiye 70'li yıllara (kendine dönüş yıllarına) aslına rücu etmeyi yavaş yavaş başarıyordu. Bilinen bir gerçek var ki artık gençler saz çalıp, türkü dinlemeye başladılar. Bunun bir örneğini de 1997 yılı Eurovision Şarkı Yarışmasında gördük. (Alınan en iyi derece 3.'lük ve parçaya saz hakimdi.) Bana göre yapılmış en doğru parçaydı.

Müzik 77 kavimin insanını bağlayıcı özelliğe sahiptir. Hatta dili evrenseldir. Ama ben bir halk bilimci olarak herkesin öz müziğine sahip çıkması, onu yaşatması ve post-modern akımlara kurban etmemesi gerektiğini savunuyorum.

Bugün öz-soy ve millet bilinci gelişmemiş ve tarihi olmayan birçok dünya ülkesinin folk müziğine sahip çıktığı şu günlerde Batı özentisinin, bilim-müzik kültürümüzü yok etmesi esefle karşılanacak bir durumdur.

*Türkiye C.I.O.F.F. Delegesi

Sakarya - Geyve halk kültürü

Yaşar SAHİN*

Geyve merkezinin rakımı 80 m. yüzölçümlü ise 740 km²'dir. Arazinin Sakarya nehri boyundaki % 20'lik kısmı ova kalan % 80'i ise dağlık ve ormanlıktır. İlçenin doğusu Taraklı ve Akyazı, batısı Pamukova, kuzeyi Sapanca ve Adapazarı, güneyi ise Osmaneli ve Göl Pazarı ilçeleri ile sınırlıdır. İklimi ılıman ve yağışlıdır. Adapazarı'na 36 km uzaklığında bulunan ilçe, Sakarya-Bilecik yolu üzerinde Ali fuatpaşa'dan ayrılan 4 km güneyinde etrafı yüksek dağlarla çevrili tarımsal niteliği gelişmiş bir ilçedir. (1)

GEYVE TARİHİ

1071'de Malazgirt zaferinden sonra, Türk-İslam süvarilerinin yolu açıldı. Çoban Kale, Paşalar ve Mekece civarındaki kaleleri 1078 yılında Süleyman Şah'ın eline geçti. Bir yıl sonra Bizanslılar bu yeri geri aldı.

1096'da ilk Haçlı ordusu, Anadolu'ya saldırdı. Geyve de bu saldırıda talan edildi. 1324 tarihinde Osmanlı idaresine geçen Geyve zamanla gelişmiştir. 1326'da Sakarya bölgesi ve Bursa'nın Osmanoğulları'nın eline

geçmesinden sonra Geyve daha fazla gelişme imkanına kavuştu.

Geyve ipek yolu üzerinde bir duvak yeridir. İki katlı Geyve Hanı yapılı. Bu hanın odaları revaklıdır. Mescidi Kubbelidir.

Beyazıd döneminden kalma Elvan Bey Medresesi, yüzyıllar boyu hizmet verdikten sonra bugün kitaplık olarak kullanılmaktadır. (2)

Cumhuriyet döneminde çeşitli hizmetlerde bulunan Ali Fuat Cebesoy 9 Ocak 1968'de hayata gözlerini yummuş ve vasiyeti üzerine köprü dibindeki cami avlusuna gömülmüştür.

Geyve ilk yerleşim yeri olarak Sakarya nehrinin kenarına kurulmuş.

Sakarya'nın taşması nedeni ile halkın bir kısmı bugünkü Geyve'yi kurmuşlardır.

Geyve adı; eski bir efsaneden gelmektedir. Bu efsaneye göre İzmit kalesini alan Büyük İskender'in yakınlarından Gekve adında bir kraliçe vardır.

Gekve çobanları için evler yaptırmış, bu evlerden oluşan yere Gekve denmiştir. Zamanla değişen bu isim Geyve olarak günümüze değin gelmiştir. Geyve daha sonra Osmanlı padişahlarından Osman Gazi tarafından alınarak Osmanlı topraklarına katılmıştır.

Geyve Halk Kültürü

Yaşama Biçimi

Sakarya'nın 1954'te il oluşundan sonra, toplumsal yapısı, göçlük yaşamından yeniden biçimlenme dönemine girmiştir. XIX. yy.'dan sonra aralıklarla ve çeşitli yerlerden gelen göçler, yöre yaşamını derinden etkilemiştir. "Manav" denilen yerli halkın kırsal kesimde oturması ve tarımla uğraşması yeni topluluklara etkinlik alanı sağlamıştır. Özellikle karşılıklı değişimle Rumeli ve Balkanlar-

dan gelen göçmenler merkezlere yerleşmiş, kültürlerini, uğraş biçimlerini de getirmişlerdir. Toplu yerleşim ve yer değiştirmenin yarattığı savunma güdüsü, göçmen topluluklarını ortak tutum ve davranışlara yöneltmiştir.

Ekonomik alanda varlık göstere-meyen yerli halkın toplumsal ilişkilerde de arka planda kaldığı gözlenmiştir. Bu yapılanma her kesim için gelenekleri töresel değerleri il bütünü-nün de öne

çıkarmış bir bakım a günlük yaşama belirleyici bir nitelik kazandırmıştır.

Dilleri, beslenme, giyim-kuşam, müzik ve eğlence biçimleri tümüyle farklı kesimler arasında etkileşime uğramıştır.

Geleneksel ev yapıları bozulmuş, kullanılan araç-gereç, esyada değişime uğramıştır. Değişimin en belirgin göstergesi giyim-kuşam.

Pek az göçmen yerleşen tarımsal uğraşların sürdürüldüğü Geyve, Taraklı, Pamukova yörelerinde geleneksel "Manav" kültürünün korun-duğu görülmektedir. (3)

Giyim

Sakarya'ya özgü yerel bir giyim-kuşam biçiminden söz etmek güç ol-masına rağmen nüfus yapısındaki çeşitlilik bakımından ilginç ve değişik

giyim-kuşam kültüründen söz edilebilir. Geyve-Taraklı ve Pamukova ile Kaynarca ve Adapazarı'nın merkez ve köylerinde yaşayan ve "Manav" denilen yerli halkın giyim-kuşamı, bugün yöresel giysi kültürüne temel baz alınmıştır. Yörenin kadın giyim-kuşamının günlük yaşam, iş koşulları belirtmektedir. Geniş ağılı şalvar "üst-lük" denen buluz giyilir. Başa da bele uzanan namaz

durumda.

Karadeniz ve Balkan ülkelerinden izler taşımakta ve yaşatmaktadır. Sakarya'da sanayileşme her kesimi etkilediği ve giyim-kuşam kültüründe çok büyük değişiklikler yaşandığı çok açıktır.

Dinsel tutumlar yüzünden kimi çevrelerde örtünmeye dayanan bir geleneksellik ve giyim-kuşam sürdürülmektedir. Ancak bu ilin bütünü için geçerli değildir. Moda etkisi belirgindir.

Erkek

Dar paçalı düğme pantolon ve yelek, içine çok düğmeli,

geniş kollu, yakasız gömlek giyerler. Başta süslü takke bulunur. Orta yaşlı erkekler yelek üzerine köstekli saat takar; bele, kuşak ve çevre bağlarlar.

Çevre; el işlemeli, oyali ve pulla süslenmiş yağlık bele bağlanır. Çember veya yemeni ise boyuna bağlanır sözlü (nişanlı) genç her cemiyette veya toplulukta "çevre"sini sözlüsüne bağlatır. O delikanlının sözlü olduğu bu "çevre"den anlaşılır.

Kaynak:

- (1) Tarihte ve Günümüzde Sakarya s.100, 101
- (2) Tarihte ve Günümüzde Sakarya s.41
- (3) Yurt Ansiklopedisi Sakarya s.6518-6519

*Sakarya İl Kültür Müdürü

bezi denilen uzun örtüler yemeni ya da işlemeli dosdolay nakışlı örtmeler örtülür. Geyve yöresinde şalvarlar genellikle çizgili keten ya da ipekten üstündeki motiflere göre nakışlı kutnu, düz kutnu, İbrahim gibi adlar alır. Yaşlılar genellikle kara ya da koyu renkleri, gençlerin açık ve canlı renkleri tercih etmeleri belirgin bir özelliktir.

Yörede giyim-kuşam ile ilgili diğer kültür özelliklerinin en önemlileri; Kafkas etkisi, Karadeniz etkisi, Balkan ülkelerin etkisi mevcuttur.

Bunlardan kısaca söz edecek olursak Kafkas giyim-kuşam kültürü günümüzde tamamen ortadan kalkmış

Gelecek yüzyılda vakıflar ve derneklerin rolü

Dr.Metin Eriş

Değerli okuyucular, konunun boyutlarının çok geniş olduğunu önce takdirlerinize sunmak istiyorum. Hele "kültür" kelimesi gibi üzerinde hala kavram bakımından tam bir mutabakat kurulmamış bir unsur ile, gelecekle ilgili bir tesbit karşındaysak sanırım bana hak verirsiniz.

Bu yüzden izin verirseniz önce "kültür" kelimesinden ne anlaşıldığını, ne anlamamız gerektiğini ve konu başlığında olduğu gibi Milli vasfıyla belirlemek gerekip gerekmediğini tesbit etmeğe çalışalım.

Genel olarak kültür kelimesinin halk ve bilim dilinde çok yaygın kullanılmakla beraber, üzerinde tam bir mutabakat sağlandığını söyleyemeyiz. Üstelik kültür kavramının, "toprağı sürmek, işlemek" anlamından başlayarak zaman içerisinde değişime uğrayarak günümüze geldiğini hatırlamamızda yarar bulunmaktadır. Belki de bu yüzden ki, kelimenin günümüzde taşıdığı anlam konusunda hala kafalarda karışıklıklar sürmektedir.

Değerli okuyucular, herşeyden önce, sosyal bilimlerin temel hareket noktası insanın üzerinde durarak kültürle insan arasındaki bağı bulmamız doğru olacaktır. Bütün insanların vasıflarının üç boyutu vardır. Bunlardan birincisi kişinin özel, diğeri evrensel ve bir üçüncüsü ki, bu da, kişiyi bir gruplar değerinin üyesi olarak tanımlayan vasıflar kümesidir. İşte, özel ve evrensel olmayan ama bir grubun "davranış, değer hükümleri ve inançlarını" tanımlayan bütünleştirici olgu "kültür" olarak isimlendirilir. Ancak ifadeyi bir kalıpla özetlemeye kalkarsak kargaşayı arttırmış oluruz. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki, bilim adamlarının "kültür

ve unsurları" konusunda uzun yıllar mutabakat sağlayamamışlardır. Bir incelemeye göre, yüzyılımızın ortalarında tam 164 farklı kültür tanımı üzerinde tartışmalar yapıla gelmekteydi! Bu arada, "kültür" ve "medeniyet" kelimelerinin birbirine karıştırılarak ifadelendirilmesi veya evrenselleştirilmesi de karşılaşılan bir başka gerçektir.

Nihayet medeniyet ve kültür kavramları, düşünürlerce birbirinden ayırtılmaya başlanır. "Medeniyet, teknik donanım ve bilgidir. Kültür ise, bir insan topluluğundaki sosyal ilişkilerin, zihniyet ve değerler toplamıdır. Birlikte yaşama esnasında oluşan geleneklerin, kurumların ve fikirlerin meydana getirdiği sistem kültürdür. Kültür, toplumun yaşama biçimi ve değerlendirme tarzıdır." (Turnwald) Bu tesbitlerden yola çıkan bilim adamları, "insan zihninin görüş, bakış, tasarım, tahayyül, duygulanma, anlayış ve değerlendirme tarzıdır" diyerek, "kültürün, zihniyetlerin birleşiminde ortaya çıkan ve topluma kimlik kazandıran yüksek seviyede değer ve normlar" olduğunu belirlerler. Bu çizginin ulaştığı sonuç, "teknik araç, gereç ve mekana bağlı" olarak gelişen medeniyetin evrensel; ama sosyal akrabalık bağlarının ve değerler bütünün şekillendirdiği duygu, düşünce, davranış, bilgi, sanat, beceri kısaca, dünya görüşü ve hayat tarzı olan kültürün evrensel olmayıp Milli olduğudur.

Artık bilim adamları "kültürün, bir topluluğu, bir cemiyeti millet yapan, onu diğer milletlerden farklı kılan zihniyetten kaynaklanan bir değerler bütününü ve hayat tarzı olduğu hususunda mutabık olmamız" gerektiğini vurgulamaktadır. O halde, pelesenk haline getirilmiş olan "evren-

sel kültür" ifadesi bilinen veya bilme-yerek yapılan bir yanıltır. Kültür zaten Milli olduğuna göre, Türk kültürü, Alman kültürü vb. ifadeler daha doğru bir kullanımdır.

Gelecek Yüzyılda Vakıflar ve Derneklerin Rolü

İnsanlar, aileden başlayarak birlikte yaşamalarında çeşitli cemiyetler, dernekler, sosyal kurumlar ve nihayet devlet yapısı içinde, kendi değerler bütününün şekillenmesini kolaylaştırmış veya bunda rol almışlardır. Devlet veya sosyal kurumların yeni olmadığı tarih boyunca, zamana uygun bir gelişme içerisinde şekillendiği bilinen bir gerçektir. Sosyo-ekonomik ve kültürel ihtiyaçların büyümesi ve bunların giderilme zarureti ve toplumda birlikte yaşama ihtiyacı, konuda ilk ve ana rolü devlete yüklemiş görünmekle beraber, adına bugün "sivil toplum örgütleri" veya "gönüllü kuruluşlar" dediğimiz halkın bünyesinde şekillenen çeşitli kurum ve kuruluşlar tarih boyunca bu yapıda önemli roller üstlenmişlerdir. Sivil toplum örgütlerini, Batı'dan dilimize aktarıldığı veya değişik yorumlar içerisinde "sırf siyasetleştirmeden" ele alındığında, halkın sosyal yaşayışa doğrudan katılmak üzere kurduğu kurumlar oldukları görülür. Sivil toplum örgütlerinin, bazı kesimlerin algıladığı gibi, sadece devletlerin siyasi sistem ve gelişmişliklerinin veya bir başka ifadeyle "demokrasinin" unsuru olduğunu söylemek, konuya tek boyutlu yaklaşmaktır. Zira, millet hayatı çok geniş bir sosyal değerler bütünüdür ve burada "sivil toplum örgütlerinin" sadece siyasi hüviyet taşıdığını düşünmek yetersizdir.

Devlet dışında veya daha doğru bir ifadeyle devlet yanında, bir toplumu millet yapan hayat tarzının ida-

mesinde, korunmasında ve geliştirilmesinde, "dernek ve vakıf" gibi sivil kurumların rolü, dün, bugün ve gelecek yüzyılda da kaçınılmaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir adım daha ileri giderek çağımızda yarına doğru süren gelişmeleri gözlediğimizde, sivil kurumların, yani dernek, vakıf gibi kurumların, gelecek yüzyılda devletin içinde bulunduğu yüzyıl boyunca üstlenmiş olduğu pekçok sosyal görevi, daha çok üstlenecekleri muhakkaktır.

21'nci Yüzyılda Kültür Alanında Sivil Toplum Kurumları

Kültür, bir toplumu, zihni kaynaklarından hareketle millet yapan, onu diğer milletlerden farklı kılan bir değerler bütünü, yani bir hayat tarzı olduğuna göre, başta devlet, ama ağırlıklı olarak da "sivil toplum kurumlarına" veya bir başka ifadeyle "gönüllü kuruluşlara" kültürel değerlere sahip çıkma konusunda, 21'nci yüzyılda daha çok görev düşecektir. Zira, içinde bulunduğumuz yüzyılda ideolojilerin doğurduğu düşüncelerle "sosyal hizmetlerin" sadece ve devletçe karşılanması gerekeceği tarzındaki saplantılar, yeniden yerini devlet ve milleti bütünleştirilen bir anlayışa doğru gelişme göstermektedir.

Demokrasi ve devlet kavramları günümüzde yeniden tartışılır, karşılıklı "hak ve sorumluluklar" gözden geçirilirken, kültürel değerler ve unsurları ile sosyal hayat hakkındaki değerler daha doğru bir şekilde yerli yerine oturmaya başlamıştır. Bu yüzden ki, uygulamalar da bazı yanlışlardan söz edilse bile vakıf müessesesi, özellikle ülkemizde yeniden önem ve gücünü arttırmaya başlamıştır. Ve sosyal alanda yüklendiği hizmetlerle, itibarlı konumunu yeniden elde etmeye başlamıştır. Son yıllarda, doğ-

rusu ve yanlış ile yani kurulmuş bulunan 2000'nin üzerindeki vakıf, ülkemiz insanının hamiyet duygularındaki yeni şekillenmenin odağı olarak kabul edilmelidir.

Ancak günümüz vakıflarındaki mahiyet değiştiren anlayışın ve/veya olumsuz yönde kullanışları, hatta vakıf fikriyle zıtlaşan mahiyetteki şekillenmesinin önlenmesi, bu müessesenin sosyo-kültürel hayatımızda daha güçlü bir rol üstlenmesini kolaylaştıracaktır. Ancak burada altı çizilmesi gereken noktadır; "vakıf" fikri ile "dernek" fikrinin farklı olduğunun belirlenmesidir. Vakfın teşkil ve tescilli için, kişilerin derneklerdeki gibi bir maksad etrafında biraraya gelmesi kafi olmayıp, maksadı gerçekleştirmeye yeter mal varlığı ve gelirinin mevcudiyeti de şarttır.

Bu ifadeyle, sivil toplum kurumları içerisinde derneklerin yıllar boyu oynadığı ve oynamakta devam ettikleri rolü küçümsemiyorum, ama bir müessesenin ve örfi yapısını bozma yolunda atılmış adımların tehlikesine işaret etmek istiyorum. Dernekler, Türk kültür hayatının ayakta kalmasında ve zenginleşmesinde çok önemli bir rol üstlenmişlerdir. Mesela Cumhuriyetin kuruluş yıllarında Türk Ocağı'nın ve daha sonra pekçok derneğin Türk kültürünün çeşitli alanlarında gösterdikleri ve devam ettikleri çalışmalar birer abide niteliğindedir. Sadece Türk musikisi konusunda hemen aklıma gelen "Üsküdar Musiki Cemiyeti"nin ve tabiatıyla benzer pekçok derneğin sürdürdükleri hizmet ve görev anlayışı, bugüne ulaşılan zeminde şüphesiz büyük bir kaynaktır. Ve gelecekte de bu tür derneklere büyük görevler düşmektedir.

Bütün bu tesbitlerimizden sonra, izninizle son söz olarak bir noktayı

belirtmek istiyorum. 21. yüzyılda, sivil kurumların en önemli müesseseleri olan dernek ve vakıfların Türk kültür hayatında, bugünden daha önemli rol oynayacakları muhakkaktır. Bunun en önemli delili, Atatürk döneminden sonra arada bazı müstesna kabul edebileceğimiz zaman dilimleri olmasına rağmen, Türk kültür hayatına 1938'den başlayarak günümüze kadar sahip çıkan kurumların, siyasi hüviyet taşıyan devletten çok dernek ve vakıflarımızın olduğudur. Eğer halkın tarihi değerlerinden gelen bu kurumlar olmasaydı, korkarım bugün Türk kültürü, temel unsurlarını yitirmiş kozmopolit bir yapıda ve bugünlerde sürdürdüğümüz şikayetlerden çok daha büyük sıkıntılar içinde olacaktı. Ve inanın, yakından şahidi olduğum seyir içerisinde; bir zamanların çok güçlü bir derneği Türk fikir ve kültür hayatında olduğu kadar, siyasi güçler üzerinde de müessir olmasaydı, T.C. hükümetinin bir Kültür Bakanlığı hala olmayacaktı. Ve çatısı altında okullu musikişinazlarımızın yetiştirdiği Türk Musiki Konservatuvarı bulunmayacaktı.

O halde, tarihin derinliklerinden yoğrula yoğrula Türk toplumunun vakıf gibi en mükemmel sosyal kurumuna şekil veren sivil ve gönüllü dayanışma yapısı, Türkiye'nin kültürel meselelerinde şu veya bu sebeple ümitsizliğe kapılmasını önleyecek kadar güçlü bir temele oturmuştur. Yeter ki insanlarımızı giderek daha çok ve daha çok "hamiyet" duygusundan yoksun bir maddecilik ve fikirsizlik içinde boğmalayım. Ancak görülen ve yaşanan pekçok sayıdaki kötü örneklerine rağmen Türk toplumunun böyle bir tehlikeyi aşabilecek tarihi kimliğe ve hamiyet duygusuna sahip olduğunu söylemek istiyorum.

Halk oyunlarındaki bozulma ve dayanışmanın önemi

Erol HACİBEKİROĞLU*

Köklü ve zengin değerlere sahip örf ve adetlerimizi yöre yöre ifade eden, oynayanlar ve izleyenler üzerinde Milli gurur, coşku ve heyecan yaratan halk oyunlarımızı yaşatmak ve geniş kitlelere yaymak, özellikle gençlerimizin serbest zamanlarını bu tür olumlu faaliyetlerle değerlendirmelerini sağlamak temel amacımızdır.

Bu cümleden olarak;

Geçmiş gelecekte yaşatmak, gelecek nesillere manevi miras bırakırken güzel, doğru ve anlamlı biçimsellikte mesajlar vermek görevimizdir.

Ancak; kültürümüzün bazı bölümlerinde olduğu gibi halk oyunlarımızda bozulmalar görülmektedir.

Bu bozulmaların bazıları bilinçsiz olduğu gibi, bazıları da değişik amaçları gerçekleştirmek yolunda oluşmaktadır.

Bu bozulmanın en büyük nedeni de denetimsizliktir. Tüm kurum kuruluşların konuya yeterince önem vermemesi halk oyunlarımızın hem yayılıp yaşatılmamasına hem de bozulmasına nedendir.

Özellikle yeni yetişmekte olan genç kuşağın halk oyunları ile ilgili eğitimi tamamen sistemsiz ve bilgisiz gelişmektedir. Gençliğin % 85'inin okullu gençlik olduğu düşünüldüğünde, örgün ve yaygın eğitim kurumlarındaki halk oyunları faaliyetlerinin önemi bir kez daha görülmektedir.

Özellikle eğitici görevi yapan oyun öğretmenlerinin bilgisizlikleri ve kurum yöneticilerinin

eğitmenlerin bilgisini ölçemesi de bozulma nedenlerinin başında gelmektedir.

Eğitmenler yeterince araştırma yapmadan oyunları tam yöresel tavrı ve tüm figürleri ile öğrenmeden eğitmenim diye ortaya çıkmakta, sonrada bir tanıdığı aracılığı ile okullarda oyun eğitmeni olarak görev yapmakta, dolayısıyla eksik ve yanlış bir eğitim göstermektedir.

Bazı oyun öğretmenleri de hiçbir akademik eğitimleri olmaksızın kendilerince daha güzel yapıyorum düşüncesi içerisinde oyunların zor olan bölümlerini öğretmemekte, az ve basit olan figürleri öğretmek oyunları halk oyunu vasıflarının dışında bedeni hareketler dizisine dönüştürmektedir. Ayrıca bu durum giysilerde de kendisini göstermektedir.

Sonuç olarak;

● Oyun öğretmenlerinin mutlaka suretle herhangi bir kurum veya kuruluş nezaretinde bilimsel olarak yetiştirilmeleri gerekmektedir.

Bu da aşağıda belirtilen derslerin belli ölçülerle verilmesi ile sağlanabilir:

- ✓ Yöresel tavır
- ✓ Bilinen tüm figürlerin öğretimi
- ✓ Sahne bilgisi
- ✓ Müzik bilgisi
- ✓ İnsan anatomisini tanıma
- ✓ Pedagojik formasyon
- ✓ Öğretim yöntemleri
- ✓ Antrenman bilgisi
- ✓ Adım ritim eğitimi
- ✓ Halk bilimi gibi,

● Bu yetiştirmeler temel-tekkammül-uyum ve uzmanlık gibi aşamalı olmalıdır.

● Eğitmenler mutlaka gösterdikleri yöreler ile ilgili araştırma ve derleme yapmalıdırlar.

● Hepsinden önemlisi bu eğitmenler sistemli bir biçimde denetlenmeli yeterli olup olmadıkları sağlanmalı, yetersiz olanlar bu görevlerden menedilmelidirler.

DAYANIŞMANIN ÖNEMİ

Ülkemizde en az el atılan, en az ilgi ve kabul gören konulardan birisi de halk kültürümüzdür. Durumun tam aksine bizi en çok yücelten, değerimizi artıran ve geleceğimize ışık tutan en önemli unsur kültürümüzdür.

Tarih boyunca insanların toplumsallaşmalarında en büyük rolü kültür ögesi oluşturmuştur.

Toplumlar kendi kültür değerlerini yaşatabildikleri oranda vardırırlar ve bu kültürel değerle-

dan birisi de halk kültürümüzdür. Durumun tam aksine bizi en çok yücelten, değerimizi artıran ve geleceğimize ışık tutan en önemli unsur kültürümüzdür.

Tarih boyunca insanların toplumsallaşmalarında en büyük rolü kültür ögesi oluşturmuştur.

Toplumlar kendi kültür değerlerini yaşatabildikleri oranda vardırırlar ve bu kültürel değerlerini de gelecek nesillere yaymak ve yaşatmak zorundadırlar.

Türk milletinin çok zengin bir kültür mozayığına sahip olduğu bilinen bir gerçektir.

Bu cümleden olarak;

Resmi kurum ve kuruluşlar, yerel yönetimler özel kuruluşlar ve toplumumuzun her ferdine düşen görev; kültürümüzün yaşatılması, geniş kitlelere yayılması ve bu zengin kültür mirasımızın bizden sonraki nesillere aktarılmasında vesile yaratmaları olmalıdır.

Ülkemizde kültürümüzün yaşatılması adına önemli-seviyeli ve taktire şayan hizmetler verilmektedir.

Üniversiteler, Kültür Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı, Milliyet Gazetesi, Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu, bazı yerel yönetimler, dernekler ve özel kuruluşların kültürümüzün yaşatıl-

Bazı oyun eğitmenleri hiçbir akademik eğitimleri olmaksızın kendilerince daha güzel yapıyorum düşüncesi içerisinde oyunların zor olan bölümlerini öğretmemekte, az ve basit olan figürleri öğretmek oyunları halk oyunu vasıflarının dışında beden hareketler dizisine dönüştürmektedir. Ayrıca bu durum giysilerde de kendisini göstermektedir.

masında büyük katkıları bulunmaktadır.

Kültürün, özel ve resmi kurum ve kuruluşlar arasındaki ilişkilerdeki rolüne gelince;

Kültür çok güçlü bir köprüdür, bir bağıdır. Toplumumuzdaki tüm unsurlar bu bağla birbirine bağlıdır.

Bir eser, bir iş, bir işleyiş, bir olgu ve bir hizmetin oluşmasından yardımlaşma ve ilişkiler bağında mutlaka bir kültür ögesi- ne ihtiyaç vardır.

Çeşitli kurum ve kuruluşlarca

gerçekleştirilecek olan hizmet ve faaliyetlerde; daha düzenli, daha seviyeli, daha bilimsel ve daha verimliliği sağlamada kurum ve kuruluşlar arası sosyal, kültürel yardımlaşmanın önemi ve rolü çok fazladır.

Günden güne soğuk bir toplum yapısına doğru ilerleyen dünyamızda, sosyal-kültürel açıdan sıcak bir toplum yapısına sahip olunmasına büyük ihtiyaç duyulmaktadır.

Bunu sağlamak içinde kültürümüzü iyi bilmek, onu sevmek, yayılmasında ve yaşatılmasında gayretli olmak gerekmektedir.

Ülkemiz; dünyada en genç nüfusa sahip ülkelerin başında yer almaktadır.

Bu gençlerin kendine, topluma ve ülkesine yararlı, yapıcı-becerikli sağlam karakterli ve kültürlü birer fert olabilmeleri içinde kurum ve kuruluşların olumlu-sıcak, dürüst ve çıkarcı dayanmayan ilişkiler içerisinde olmaları gerekmektedir. İşte kurum ve kuruluşlar arasındaki ilişkilerde halk kültürünün önemini burada da görmek mümkündür.

Yurt ve dünya sukunetine ihtiyaç duyulan günümüzde özellikle halk kültürü vasıtasıyla kurum ve kuruluşların çabalarını artırması ve kültürel etkinliklere daha çok önem verilmesi gerekmektedir.

*Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü
Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığı
Şube Müdürü

"KÖMÜRHAN KÖPRÜSÜ

Abdullah SEKEROĞLU

"Ben Türküm. Atam, dedem bütün soyum türktür benim Tıpkı sizler gibi. Sırtımdaki her taşın üzerinde atalarımın motiflerini, el izlerini taşıyım ben.

Nice destanlar suyunu icti, nice kervanlar sırtımdan geçti, nice kültürler koynumda büyüdü benim.

İki yakası bir türlü bir araya gelemeyen azgın Fırat bile benile bütünleşti. Bir çok bağıryanık benim üzerimden geçerek hasretiyle kucaklaştı. Belkide ayrılıklar benimle başladı kim bilir? Kimi kader dedi buna içini döktü, kimi felek dedi dişini sıktı. Ama olsun; sonuçta her geçen insan ya bir şeyler aldı götürdü benden, ya da bir şeylerini bıraktı bende...

Zaten kültür demiyoruz buna?...

Eğer Kömürhan Köprüsü bugün var olsaydı. Tıpkı diğerleri gibi; her geçen gün büyüyen doğa canavarı teknolojiye yenik düşerek Fıratın azgın köpükleri arasında yok olup gitmeseydi, birde dile gelseydi bugün aynen böyle konuşurdu değilmi.

Haksızda sayılmazdı hani. Bağıryanık Anadolu insanı asırlardır tüm sevincini, kederini yaşadığı doğayla paylaştı. Ona dert yandı, ona içini döktü, onunla ağladı onunla güldü. Hatta hiç kimseyle paylaşmadığı sırlarını bile onunla paylaştı. Siirler yazdı ona dizi dizi, türküler söyledi için için. Gül düğümü

gül düğümü

Açılmış gül düğümü
Felek gel ispat eyle
O yarsız güldüğümü...

Zaten kültür demiyoruz buna?...

Kömürhan Köprüsü; çocukluğumdan tanıyım kendisini. Yaşca benden çok büyüktür. Ama onunla büyüdüm ben. Taa ki Fıratın azgın sularına gömülüp kayboluncayadek.

O n u n l a
s e v d a -
l a n -
d i m

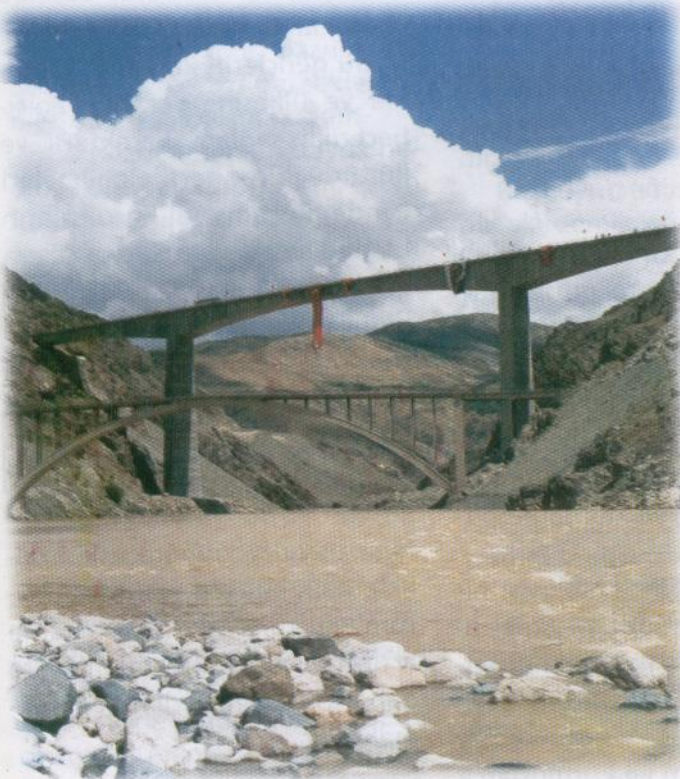
ben.

O n d a
öğrendim
Rabbim can
verdiği doğaya
aşık olmayı. Onunla tattım
acıyı, kederi, hüznü , onunla türkü
söyledim yarınlara;

"Kömürhan Köprüsü Harput'a bakar Zalim Fırat gelmiş ocaklar yıkar Ahbaplar oturmuş ağıtlar yakar Eyleşmeyin anam yaram derindir."

Zaten kültür demiyoruz buna?...

Kömürhan Köprüsü; Fıratın sırtına vurulmuş altından bir kemer gibiydi. Fıratın yüzüne vuran şarkı görülmeye değerdi. Hele gün düşünce bir görünüm vardı ki serap gibiydi. Gelinlik bir kızın ince beline sarı-

BİR SEVDA TÜRKÜSÜ"

lan altından kemer bile ancak bu kadar güzel görünebilirdi.

Bir zamanlar altından nazlı, nazlı süzülüp geden küçücük Fırat anasının kucağında büyüyen uslu bir çocuk gibiydi. Ne bir rüzgar, ne bir fırtına, nede bir kasırga sökülüp alabilirdi yatağından.

Arasıra küçük yaramazlıklar yap-sada Fırat; hoş görürdü yörenin insanları. Çünkü; Fıratla tar-larını sular, Fıratla ekinlerine can verirlerdi.

Kan olurdu damarlar-

rında,

ekmek

olur-

du

sofra-

ların-

da Fi-

rat. Ya-

ğız er-

kekler tı-

kı demirin

su alıp çelikleş-

tiği gibi, Fıratın su-

yuyla çelikleşir, her biri

sarsılmaz bir nefer olurdu vatan

toprağına. Gelinlik kızlar suyunda

alır güzelliğini ana olurdu aile oca-

ğına.

Fırat kenarında filizlenirdi sev-

dalar. Halaylar çekilir, alkışlar tutu-

lurdu geleceğe. Davullar çalınırdı

kırk gün kırk gece.

Fırat kenarında çalınır sazlar

Yarine mendil işlemiş kızlar

Nice koç yiğitler nice yağızlar

Nam salmış düvele, bir görün hele

Zaten kültür demiyormuyuz bu-

na.

Gidin bulutlar gidin,
Ben "FIRAT"la kalacam,
Tek kişi kalsam da ben,
Bu toprakta ölecem.

Sevgi bulutları çökmüş üstüne,
Harput'a sevdalar yağacak gibi;
Taze aşklar filiz vermiş göğsüne,
Cırası yeniden yanacak gibi.

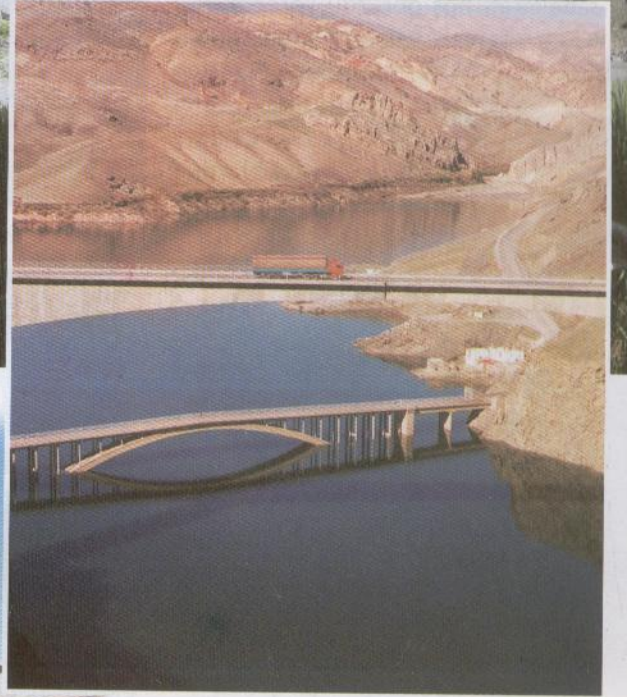
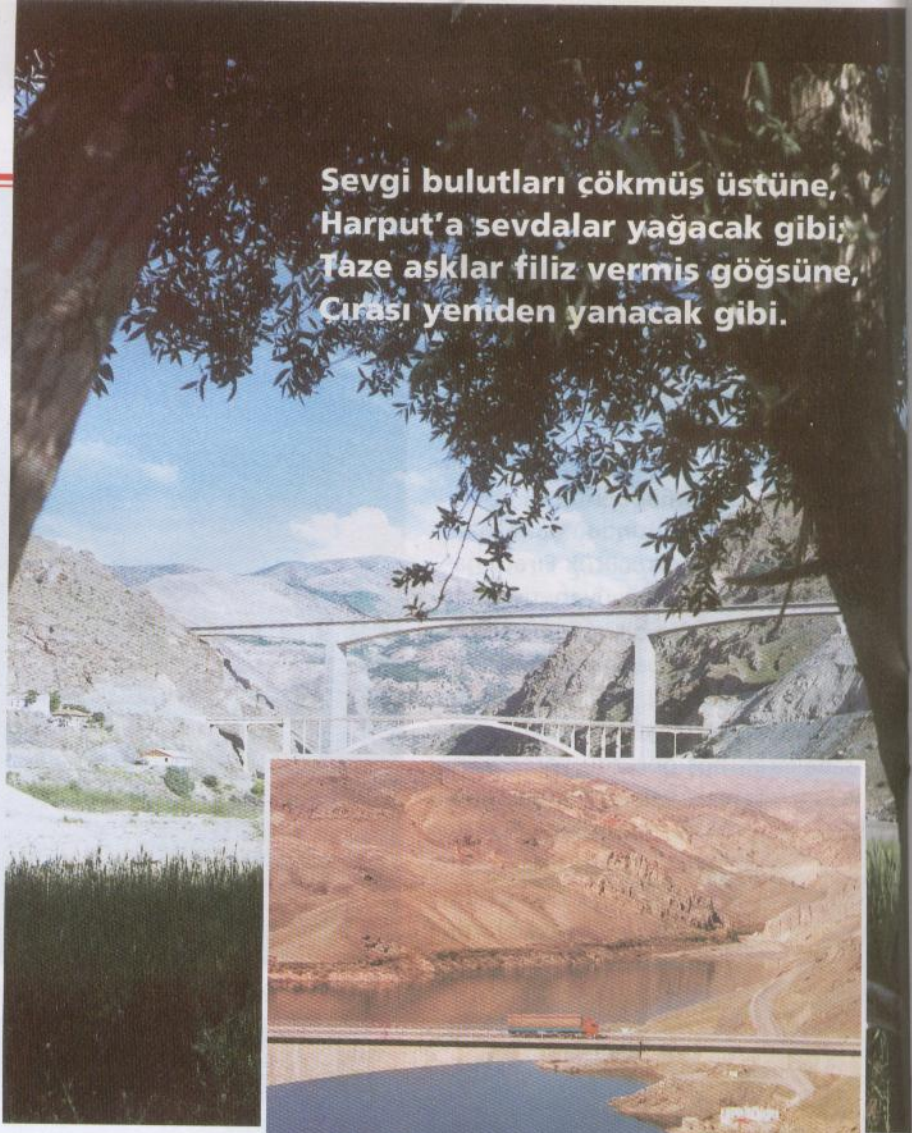
Böyle akıp giderdi zaman Fıratın suyu gibi.

Gün geldi Fırat büyüdü büyüdü-
dükçe asileşti, hırçınlaştı. Söz dinle-
mez oldu, kök söktü , ocak bastı,
deli aktı yürek yaktı. Nice köprüleri
dize getirdi. İşte onlardan biride
türkülerimize hikayelerimize konu
olmuş Kömürhan Köprüsüydü.

Kömürhan Köprüsü tüm sırlarıyla
Fıratın karanlık sularında kaybol-
up giderken; yılların verdiği olgun-
lukla insanlığın aydınlık geleceğine
ışık tutar gibiydi.

Tek tesellisi hemen yanı başında
ismini sonsuzadek yaşatacak olan
yavru Kömürhan Köprüsünün gele-
cek uygarlıklara köprü olmasıydı.

Kömürhan Köprüsü; yaşlı ama
gençti, yıkık ama dinçti, hüznü-

dü ama güleçti. O da Anadolu uy-
garlıklarına sırt vermiş, göğüs ger-
miş diğer köprüler gibi bir gün ses-
sizce yok olup gitti.

Şimdi yanıbaşında Fıratın iki ya-
kasını bir araya getiren yeni bir köp-
rü var. Adı Kömürhan Köprüsüdür.
O bir sevda türküsüdür.

Bir iki satırla hatırlayalım dedik.
Türküsünü söyleyelim dilden dile.
Böylelikle belki borcumuzu öderiz
dedik Ona;

**ZATEN KÜLTÜR
DEMİYORMUYUZ BUNA.**

Eskişehir Hidrellez Geleneği

Neşe Yetişer*

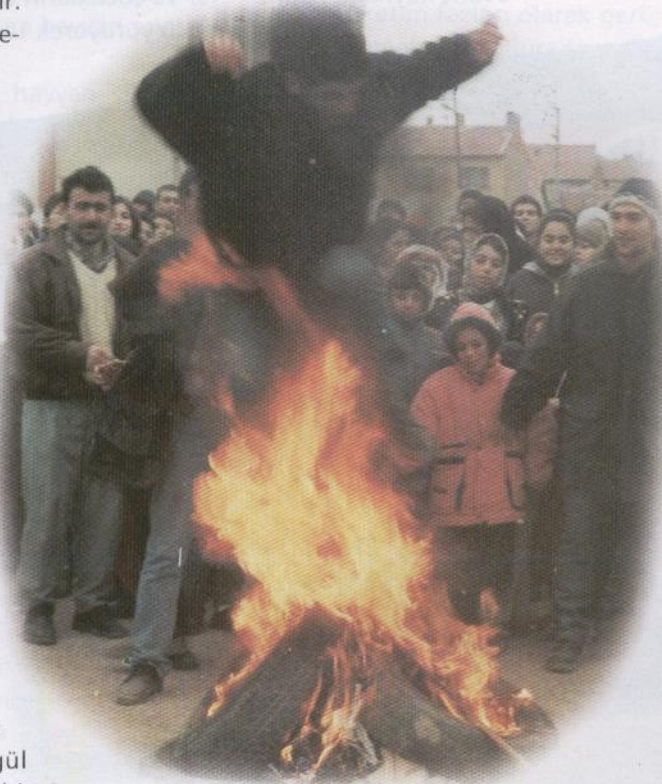
Hızır ve İlyas Peygamberlerin her yıl 6 Mayıs günü buluştuklarına inanılır. Ve o gün bayram yapılır. Ölümüsüzlüğe ermiş iki Peygamber olan Hızır ve İlyas, Hidrellez günü bir araya gelirler. Türk-İslam geleneğine göre onların bu buluşması baharın gelişini müjdelere.

Hızır babanın renkli çiçeklerle örülü cüppesi, al yemenisi ile bastığı yerlerde güller açar, bülbüller ötüşür ve baharın bereketi görülmeye başlar.

Bilinen bu efsaneden dolayı bu özellikle Anadolu Hidrelleze önem verir. Eskişehir'de hidrelleze önem veren Anadolu şehirlerinden biridir.

Bir hafta önceden küçük kağıtlara yazılan dilekler, gül ağaçlarının altına bağlanır. Bu süre içinde Hızır ve İlyas Peygamberlerin bu dilekleri Allah'a ulaştıracağına inanılır. 6 Mayıs sabahı gül ağaçlarının altından toplanan bu dilek kağıtları Porsuk Çayı'na atılır. Yine gül ağaçlarının dibine kibrit çöplerinden veya çakıl taşlarından evlerin, arabaların, çeşitli eşyaların maketle-

ri yapılır. Kısa bir süre içinde bunların gerçekleş-

ateş yakıp ateşin üzerinden dilekler dileyerek atırlar. Sonra yavaş yavaş toplu halde belki bütün bir mahalle belki bütün bir köy su kenarlarından toplanmaya başlar. Sabahı karşılarlar. 6 Mayıs sabahı gençler söğüt dalları ile birbirlerini tanısın, tanımasın başlarına dokunarak "Bahtın açılınsın" diyerek baht açıklarına inanılır.

Günümüzde bu değerler Türk halk oyunlarında kendini hissettirmiş mizansen olarak kullanılmıştır.

Trakya'da da Hidrellezin Eskişehir'deki aynı coşkuyla kutlandığı bilinir.

Yine ülkemizde 6 Mayıs Hidrellez günü, çeşitli mesire yerlerinde piknikler yapılarak, eğlenceler düzenlenerek, oyunlar oynanarak yaşatılmaya çalışılır.

Böyle güzel değerlerin unutulmaması ve gelecek nesillere aktarılması gerekir. Bu değerleri yaşatmak için çaba sarfeden halktan günümüz gençliğinin öğreneceği çok şey olmalı.

Kısaca Hidrellez geleneği Anadolu insanının inançlarını kendi yaşam tarzına uygun hale getirip, temiz duygularını kaybetmemiş olduğunun kanıtı gibidir.

Ozel Atayurt Kollari
Halkoyunlari Ogretmeni

Taşlardan örüdüm duvar
Çöplerden kattım çatı
Penceresi tek olsun
Benimde evim olsun
Gül altına yazdım niyet
Hızır baba dileğimi bir ilet
Söğüt dalı vurulmadan başıma
Fatma teyze dünür gelsin karşıma

ne kavuşacağına inanılır.

5 Mayıs günü özellikle gençler

Mustafa
TOMBULOĞLU*

Anadolu ve Rumeli'de göçebe hayatı yaşıyan Türkmenlere "Yörük" adı verilmiştir.

Yörük kelimesinin ne anlama geldiği konusunda çeşitli görüşler ileri sürülmüş olup, birkaçı şöyledir: "Çok ve çabuk yürüyen", "Geçimini hayvancılık yaparak sağlayan göçebe Türkmen".

Kesin bir gerçek vardır ki, Yörüklük Türklüğün orijini ve ta kendisidir. Yörük veya Türkmen ifadesinin; konar göçer, çadır altında yaşayan, yazlak-kışlak hayatı sürdüren Türkler için kullanıldığına bakılırsa ve Orta Asya'dan itibaren dünyaya dağılan bütün

Türklerin de bu özellikleri taşıdığı göz önüne alınırsa bütün Türkler Yörük'tür.

Daha sonra yerleşik hayata ge-

YÖRÜKLER

çen Yörüklere, bazı yörelerde Yörük ile aynı manada kullanılan Türkmen ifadesiyle de hitap edilmiştir. Günümüz insanının bir kısmının, öz kültürümüz ve değerlerimizden habersiz olması, Yörük kelimesinin anlamını bilmemesiyle belli olmaktadır. Halbuki, Yörük kelimesi, Türk karşılığı olarak kullanılmı; hatta, cesur, muharip, iyi yürüyen, eli ayağı sağlam gibi anlamları da ifade ederken, aynı zamanda Oğuz Türk'ü manasında kullanılmıştır. Hele günümüz itibariyle, Yörük kavramı, Türklüğüne helal gelmemiş, bozulmamış manalarını da taşımış ve böylece onur veren bir övünç kaynağı, haline

dir.

Yörüklerde Yayla Göçü

Yörükler yaylaya genellikle Mayıs ayı içinde göçe başlarlar. Oba reisleri ve erkekler göç başlamadan bir müddet önce toparlanarak göç günü kararlaştırılır. Göçün salı ve cuma günleri yapılmamasına dikkat edilir.

Göçten önce çadırlarda bulunan fazla eşyalar yerleşik düzende olan akrabalarının yanına bırakılır. Buna "ağarlık" denir. Yayladan döndükleri zaman alırlar. Göçte kullanılan hayvanların başında deve gelmektedir. Her ailenin kendi yükünü taşıyacak kadar hayvanı vardır. Yaşlılar ve çocukların dışındaki Yörükler göçü yürüyerek tamamlarlar. Develer yüklen-

dikten sonra arka arkaya bağlanır. Yürüyüş kolu tek sıradır. En önde Beserek (Tülü) cinsi deve bulunur. Veya lök (yoz) deve bulunur. Arka arkaya bağlanan develere katar denir. Bu katarı evin gelini veya genç kızları güzel elbiselerini giyerek cekerler. Bütün Yörük obalarında

gelmiştir.

Yörük kelimesinin etnik özelliği yoktur. Yörüklük bir yaşam biçimi-

dir.

göç aynıdır. Göç süresi yaylanın yakınlık ve uzaklığına bağlıdır. Bu uzaklık 15-20 günden az olmaz. Yaylalar genellikle kiralanır. Obalar yayla kirasına hayvan sayısına göre katılır.

Göç esnasında hayvan sürüleri göçten önce yola çıkararak konulacak olan yurda önceden varır. Yaylalarda yaz boyunca dört ay kalınır. Sürüler gece otlatılıp gündüz eve getirilir. Her sürünün kuzuları diğer sürüye katılır sürü otlatılmadan gelince kuzular sürülerden ayrılıp yataklarına götürülür. Buna katışık denir.

Yörükler bu yaylalarda ihtiyaçlarını haftanın muayyen günlerinde şehir ve kasabalara giderek karşılarlar. Yayla zamanı Yörükler için bir nevi istirahat devresidir. Bu süre içerisinde kızlar, gelinler çeşitli halı, kilim vb. dokumaları dokurlar. Ekim ayında havalar soğumaya başlayınca tekrar kışlığa göç başlar.

EKONOMİ

Yörüklerin ekonomisi hayvan ve hayvanlardan üretilen mamüllerdir. Üretim sadece tüketim için yapılmaz. Tüketim fazlası olarak geriye pekçok mal artar. Burada gelir olarak hayvanların kuzusu, koyunların sütü, yünü gibi gelirler elde

edilir.

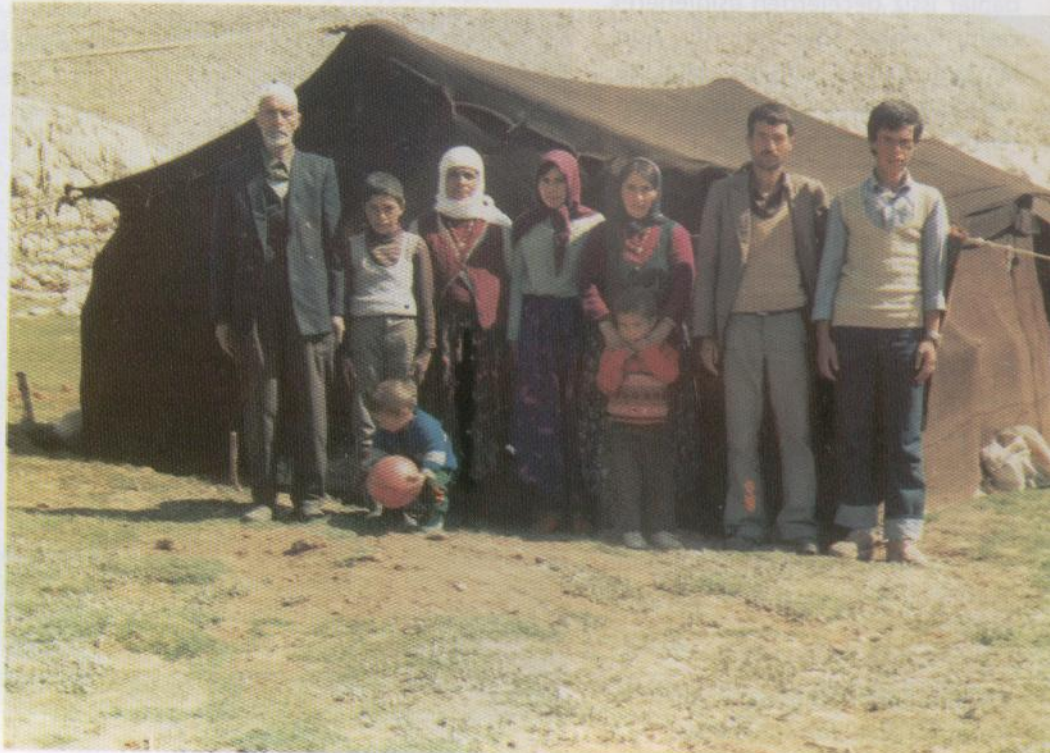
Yörüklerde Toplumsal Hayat

Göçebe Yörüklerin sosyal organizasyonunda çadır, yani hane en küçük ve temel bir sosyal ünedir. Nüfus daha ziyade aile hane birliği içinde toplanmıştır. Yörük çadırı içinde bulunan bütün fertlere horanta yani aile denir. Genellikle Yörük aileleri geniş aile ata erkil ailedir.

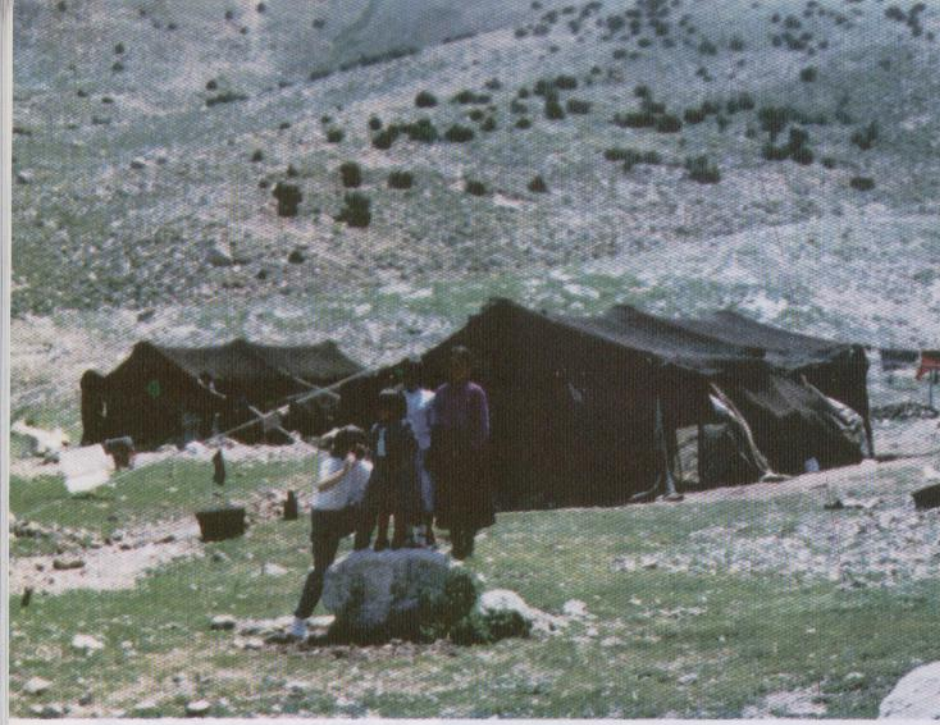
Evlenme tamamen aşiret içinden olur. Yani akraba evlilikleri yaygındır. Ama yerleşik düzene geçtikten sonra bunlar tamamen değişmiştir. Akraba evlilikleri yok denecek kadar aza inmiştir.

FOLKLOR - TÜRKÜLER

Halk türküleri, aralarındaki ölçü

birliğine, şekil benzerliğine, dil ve duygu yakınlığına rağmen, ne "Aşık Edebiyatı"nın kadrosu içinde ne de "Tekke Edebiyatı"na girer. Onlardan büsbütün ayrı tam manasıyla folklorik edebiyattır. Çünkü ilk başta bu türleri yakan biri olsa da zamanla, yoğura, yoğura bunlara asıl kıvamını veren toplumdur.

Gelelim, yayla, yayla konup göçen ve tüm doğa ile haşır neşir olan Yörüklerle... Sürülerini otlatmak için her gece ailesinden uzak olan çobanlar ıssız gecelerden esinlenerek çeşitli türküler söylemişlerdir. Bunlar kimi zaman doğaya, kimi zamanda özlenen bir sevgiliye söylenmiştir.

**Sarı çiçek derler de yaylanın birisi
Karşımdan geliyorda feleğin ordusu
Atılmış başına güzeller perdesi
Salına salına gider ırazım.**

**Fermanı'da aşık velim fermanı
Yok mu bu derdimin dermanı
Sallana sallana eğirir kirmeni
Sallana sallana gider ırazım.**

Yörük folkloründe ağıtın da çok büyük yeri vardır. İşte bir kavgada vurularak öldürülen genç için söylenmiş ağıt:

**Ziyanın önünden geçiyor yollar
Karataşlı Ziya vurulmuş derler**

**Korkarım ahtımı ahrete kollar
Alırım ahtımı ben Karataşlı Ziya-
yım.**

Yörükler toplum hayatına ters düşen hallerde çeşitli taşlamalar yapmışlardır. Özellikle Yörüklerde çok özel istisnaların haricinde iki evlilik pek görülmez. İki evliliğe bir taşlama örneği:

**İki evlendim de erdim murada
Heç sözüm geçmiyor büyük av-**

radâ Yörtürk-Türkmen Vakfı Genel Başkanı

**Küçüğün gözü her gün kavgada
Evde fırtınayı seyret iki evli**

Bizim kaleme aldığımız bu yazıda anlatılanlar Yörüklerin yıllar önceki yaşantılarından kısa bölümler... Bunları teferruatıyla anlatmaya sayılar yetmez. Bu gün hemen bütün aşiretler yerleşik düzene geçmiştir. Biz bu kültürün kaybolup gitmemesi için Genel Merkezi Ankara'da olan Yörük-Türkmen Kültürünü Geliştirme ve Yaşatma adında bir vakıf kurduk.

Elimizden geldiğince şöenlerle, konferanslarla Yörük kültürünü yaşatmaya çalışıyoruz. Konuyla ilgilenenlerin vakfımızla irtibat kurmaları ve bize yardımcı olmaları en büyük dileğimizdir.

Hercai sobalarla havai demliklerin aşkı

Fatma PEKSEN

"Aman aman ne günlere kaldık, öyle bir şeytan icadı çıkartmışlar ki evin içinde çatır çatır yanıyorda kilimi keçeyi yakmıyor. Aha böyle böyle de boruları var. Ne duman ne is, tencereyi tavayı da pis etmiyor, şeytan icadı vallahi şeytan icadı..."

Yok yok yeni bir icad çıkaran yok, eskiden dedelerimizin zamanında icad edilen sobanın yanmasıyla düştükleri hayreti anlatıyorum o kadar. Sizin oraları bilmem ama bizim buralarda soba ilk icad edilip te yandığında, kadınlı erkekli, gençli ihtiyaçlı insanlar grup grup gelip ne menem şey olduğuna hayretle bakmışlar, dillerini yutarak izlemişler.

Şimdi ki sosyetinin avuç avuç para vererek yaptırdığı içini kozalakla, şekilli odunlarla, dışını heybe, çorap, beşik, küp gibi Anadolu kokan aksesuarlarla dekore ettirdikleri şöminenin ninesi olan ocaklar vardı bir zamanlar... Bu ocaktan bütün bir aile ısınır, hem günlük aşları kaynar hem çamaşırların yıkanması için kaynar su hazır olurmuş. Bir eşi de mutfakta olan bu ocaklardan ekmelekler, peksimetler, kelleçoşlar nefis kokular yayarak geçerlermiş. Odaların bir köşesinde bulunan bu, ısınmaya yarayan ocaklara, hafif küllenince patates, ayva, ceviz gömülerek yenirmiş. Maaile yenilen bu kebaplar, eğlenceden öte ilaç niyeti ile yeniliyormuş bunu da belirtelim. Tepesi hafifçe kesilerek çekirdekli kısmına doğru karanfil, bahar ve karabiber tıktırılmış ayvanın, sert kabuğuyla yakılarak yenilen yağlı cevizin o meşhur kış soğuklarındaki hastalıklara meydan okuyan

kuvvetli bir hastaliksavar olduğunu şu günlerde bilen kaç kişi kalmıştır bilinmez...

Her zaman tasarruftan yana olan, tarihi savaşlarla dolu geçtiği için idareyi düstur edinen ecdadı-

"Aman aman ne günlere kaldık, öyle bir şeytan icadı çıkartmışlar ki evin içinde çatır çatır yanıyorda kilimi keçeyi yakmıyor. Aha böyle böyle de boruları var. Ne duman ne is, tencereyi tavayı da pis etmiyor, şeytan icadı vallahi şeytan icadı..."

mız, akşam karanlığı siyah peleriniyle odayı kapladığında, belki de cılız gaz lambasının, idare lambasının ışığını bile fazla görüp, israf olmanın diye ocağın yeni yetme delikanlıların hareketleri gibi kâh coşan kâh durulan alevlerinden faydalanarak, akça pakça kireç kokan duvarlara vuran gölgeleriyle neşenin, saadetin canlı tiyatronun, gölge oyununun en güzel temsillerini yaşamışlardır. Hiç tatmadım ama, alınterinin yemeği, sohbeti belki de bu ocakbaşı lakırdılarında, başka mekanlardaki yemekten sohbetten daha farklı bir biçimde, daha lezzetli olmuştur. Araştıracak olsak dünya-

ca ünlü gölge oyunlarımızdan Karagöz'le Hacivat'ta böyle bir ocakbaşı icadıdır belki de.

(Biz gaz lambalı günleri görmedik ama, elektrikler kesik olduğunda muhtaç olduğumuz ilk şey, daha önceden yumuşak tülbentle isi pisi temizlenmiş, ince belli nazenin kıza başvurmaktı. Ders çılaşmak için üç kardeşin ayrı ayrı köselere oturmasına içerleyen ince belli nazlı lamba "Aman su sıcratmayasınız patlar, çok yaklaşmayın saçlarınız yanar" ikazları da olsa, bizi başına toplamayı, üç küçük başı birbirine yaklaştırmayı beceriyordu. Birde duvarlara, parmaktan elden olmuş şekillerle deve, kurt, tavşan, kartal gölgeleri yapılmıyor mu, çocuk muhayyilesinde tadına doyum olmaz dakikalardır işte o anlar. Gene sadece ellerden oluşmuş düdükle tren gider, kurbağa vıraklar, ufak bir çocuk viyaklar anasını ister, biz çocuklara masrafsız zahmetsiz canlı tiyatro yapılırdı.)

Uzun lafın kıyası, ailenin ferdi gibi görülen yemekten fırına, tandırdan lambaya her işe yarayan ocaklar, şu Köroğlu'nun meşhur "Tüfek icad oldu mertlik bozuldu" sözünde olduğu gibi sobaların icadına kadar saltanatını sürdürmüş, çilekesi geçen günlerine rağmen asaletinden taviz vermemeye gayret etmiştir. Ama ne yazık ki vakur tavrına, mahsunluğuna, küskünlüğüne surat asmasına aldırılmadan, böğrüne böğrüne kazmayı yemekten kendini alamaştır. "Durun, etmeyin, gitmeyin, ben sizin emektarınızım" feryatlarını, sıvalarından düşen katranlaşmış alınterini kimse görmemiş, duymamış gittikçe zayıflayan, iniltiye dö-

nen sesiyle kendisi gibi feryad-ı figan eden başka hemcinslerinin, çöp taifesinin yanına gitmeye engel olamamıştır. (Bugünün tuğla-mermer döşeli, bizim o eski ocakların torunu şömineler de, acaba emektar olmanın erdiği azamet, sabır, sır, asalet gibi duygular ve katranlaşmış alinteri var mıdır acaba).

Söyle ya da böyle, ocaklar yerini farklı zamanlarda farklı mekanlarda yerini soba adı verilen kumaya vermişlerdir sonunda. Her kumanın yaptığı gibi önce birbirlerine hain hain bakmışlar, daha sonra birbirleriyle geçinemeyecekleri endişesiyle, evin işgüzarlarından birisi tarafından, bir zamanlar hotozlarla süslü püslü esvaplarla başköşeye oturtukları ilk gözağrılarını ocağın artık bu evde yeri olamayacağı düşünceyle böğrüne böğrüne kazmayı vurarak katletmişlerdir.

Evin yeni gelini nazlı mı nazlı saç soba, kırım kırım kıtır artık. İster-talaş olsun yiyeceği isterse meşe odunu. Arada bir karnını kurcalayıp, mangala kor haline gelmiş göz boşaltırlar ama olsun, kuması gitti ya; o eski köşesinden artık kendisine hain hain bakan yok. Hem öyle kıymetli, öyle dikkatli ki, kuması gibi öyle kabı kacağı ise pise belemiyor. Zaten kendisi bu eve geleli uğur getirmiş olacak ki yeni yeni kap kakak alınıyor. Bakırcı ustasına ısmarlanmış nah bir bakraç su alacak büyüklükte üstü kabartmalı demlik oturturulmuştur sırtına. Evin oğlunun askerden getirdiği fincan takımına, ilk kahve nerede pişirilip te koyuldu zannediyorsunuz? Ya o evin, yeni yeni tanıştığı kestane sizce nerede kebab edilmiştir? Laf aramızda; saç sobayla bakır

demlik evdekilere çaktırmadan birbirlerine sevdalanmışlardır, birbirlerini görmeden edemezler artık.

Ağızındaki diş sayısı bir elin parmaklarını geçmeyen, yüzünün derisi bej renkli plili eteği andıran ihtiyar nine "Bu kış da amma uzadı ha, yazın ortasına geldik saçaktan hala kol boyu buzlar sarkıyor, bir güneş çıksa da sırtımız ısınsa" dediğinde, bizi birbirimizden ayırırlar endişesiyle sarmaş dolaş olmuş sobayla demliğin derin muhabbetlerinin kimse farkına varamamıştır bile... Yazın birkaç ay soba çatıya, demlikte bir dolaba esir edilirse de Aslında demlik tam esir olmuş sayılmaz; arasına hatırı sayılır misafir gelince, her zaman ki ikramın yani acı kahvenin ardından, bez torbadan İstanbul'dan bir akrabadan hediye gelmiş kokulu çay çıkarılır, büyüklere ikşer, küçüklere birer bardak ölçüsüyle demlenir, sonra gene aynı dolaba yerleştirilirmiş. Sobayla demlik gizli gizli esir oldukları yerden birbirlerine kırmızılı gazeller hışırdayıp, kırağılar gül dallarına buse kondurunca "sobanın mevsimi geldi" deyip, şamatayla, mezattan alınmış o canım kilimin üstüne kurulunca, artık aylardır yüzünü görmediği sevgilisine kavuşacağını zanneden soba için için sevinmiştir. Lakin, sırtına kondurulan demlik, bakırcı Veysel ustanın üstü nakışlı olarak yaptığı bakır demlik değildir. Yeni gelinin çeyizinden çıkan, mora çalan bir mavi esvap giymiş, mağrur, kapağı kulpuna zincirli bir yeni yetmedir... Birkaç gün eski yavuklusunu ararsa da, mavili morlu esvap giymiş mağrur ama gizli gizli göz süzen, yalancılıktan ağızındaki lülelen gözyaşı döken tazeye de hayır

diyememiştir. "Eski karı, taze kar eritir, eski yâri, yeni yâr cürütür" sözünde olduğu gibi mavili morlu demlikte sobaya bakırını unutturmuştur...

Yaz aylarının, hasretle geçen sıcağın günlerinden sonra, kursuni bulutların çoğalmaya başladığı güz günlerindeki vuslatları daha yıllar yılı sürmüştür bizimkilerin...

Kursuni güz günlerinin birinde "Kulpundan akıtıyor eskiciye verip oya boncuğu alalım. Öyle güzel demlikler çıkmış ki alemiyondan (alüminyum) hem de" demistir evden birisi... Bu kötü habere soba, sesini her fedakar aşğın yaptığı gibi çıkaramamış, mavili morlu yavuklusu ise kulpundan iki misli gözyaşı akıtarak ağlaya ağlaya ayrılmıştır.

Artık kocamaya başlayan saç sobaya, pırıl pırıl, evdeki gelinle görümcenin "Kız evi, dünürçüler gelirdede demliği iyi parlatamamışlar derler" diye, üç günde bir kumla arapsabunuyla dayak attıkları pardon oldukları ince narin yeni bir demlik oturtturulur. Kır saçlı hovardaların, çıtıpıtı kızlara hava atarken fiyakalı konuşup fiyakalı yürüyüp kocamlıklarını belli etmek istememeleri gibi, alüminyum demliğe, ezberindeki aşk nağmelerini fısıldamaya başlamıştır bile yıllanmış soba. Yaş ilerleyince sadakat geriliyor mudur nedir, ne bakır sevgilisini aklına getirir koca zampara, ne de ağlar göz-lü mavi esvaplarını...

"Bir güzeli bir çirkine verseler, çirkin güler güzel ağlar bir zaman..." diye bir türkü ırgalanmaktadır lambalı radyodan. Evden gözü açık birisi, koca zampananın çıtıpıtı alüminyuma hava atmasına dayanmamış olacaktı ki tazeliği kurtar-

mak maksadıyla, kovalı denen yeni bir soba getirmiştir eve. Bu sefer saç soba her sene yazlığa çıktığı çatıya değil, "İnek doğuracak, dana üşütmesin, hayvanlar ılık su içsin" diye düşünen ak sakallı beli bükülmüş dede tarafından ahıra kurulmuştur. Yıpranmış saçından kırmızı alevler görünen, artık iyice kocamış durumda olan emektar sobanın sırtına iki demlik oturturulmuştur. Bir zamanlar tatlı günler geçirdikleri ağlar gözlü mavili morlu esvaplısı ile üstü kabartma nakışlı bakır sobanın eski mâşukaları yârenleridir bu ikili. Gözleri ışıltı önce, sevinçle hal hatır sorar eski dostlarına ama nafîle; küskündür ikisi de, yüzüne bakmazlar bir daha...

Ya yukarıdaki kovalıyla alüminyumun aşkına ne demeli? Ahırdaki sessiz aşk melodramının aksine, onlar ev halkından utanmadan fingirdemektedirler. Hem öyle bakırla çinkoda olduğu gibi ayda yılda bir çay demlenmez artık. Alüminyum geleli, çaylar günlük içilir olmuştur. Onun için kovalının sırtına oturtulan demlik, hop oturup hop kalkmaktan iyice havailemiş, sobanın derin muhabbetine bile nazlanmakta pas vermemektedir. Çünkü mutfaktaki havagazı ocağı "Bırak o modası geçmiş icadı. Bak ben daha yeni daha modernim, biz beraber geçirelim günlerimizi" demektedir sürekli. İnce ve nazlı alüminyum, hem sobayı hem de havagazı ocağını kırmaz ve her ikisini de ayrı ayrı idare eder. Ama ne yazık ki günün birinde haşın bir el tarafından yerinden kaldırılarak dolaba hapsedilir. Dolapta ağıtlar yakıp, sevgililerine feriyat ededursun, kovalının üstüne saman renkli, üstü rengarenk çiçke-

Tahta kasanın arasından yerlere yaşı sızdığını kimse anlayamaz. Leyla ile Mecnun, Kerem ile Aslı teselliye mi gelmişlerdir acaba? İlk geldikleri kaldırım döşeli yoldan, bugün sarsıla sarsıla asfalt denilen siyah,sevimsiz zemine gözyaşı döke döke gitmektedirler. Saç sobayla kovalının, bakır demlikle mavili morlu esvaplının sessiz feryadına, pos bıyıklı hurdacının "Eski demirler alırım, sobalar alırım, hurdacı, hurdacı... " sesi karışmaktadır.

lerle bezeli emaye bir gelin oturtulmuştur teliyle duvağıyla. Daha alüminyum kim arar ki? Sobanın aşk nağmelerini aşiyandaki bülbüller bile kıskanmaya başlamıştır. Telli duvaklı çiçeklerle bezeli gelin, süzüm süzüm şüzülür, büzüm büzüm büzülürse de o da sobaya tutulmuştur sonunda.

Birkaç yaz, vuslata ermenin bekleyişiyle geçmiş, kurşuni gün günlerinde hasretle kucaklaşmışlardır kovalıyla çiçekli emaye. Ama ne yazık ki, o evin çok bilmiş eli umulmadık

bir kış gününde, hisımla emayeyi kaldırmış, yerine ihtişamlı bir çelik demlik oturtmuştur. Kovalı önce korka korka bakar ihtişamlı güzelin parlak gözlerine ama gizli bir teslimiyet olan parlak gözler fazla dayanamaz sobanın kendisine has çekiciliğine... Aşk, sen nelere kadirsin, çiçekli emayeyi hemencecik unuttuveren kovalı, derin bir sevdıyla, Ferhat ile Şirin'i kıskandıracak nitelikte bağlanmıştır parlak gözlü çeliğe... Ama bu sevda ne yazık ki çok sürmez. Eller bu sefer sobayı kaldırmıştır. Çelik demlik mutfaktaki hovarda havagazı ocağına gelin gitmiş, "Kalorifer" adı verilen demir yığını da tercih edilip beğenildiği için kovalı unutulup atılmıştır çatıya. Bir köşeden, saç soba, diğer köşeden bakır demlikle, çinko mavi demlik "Hoşgeldin" derler küskün ama gülen gözlerle. Evde kestanenin kebabı değil haşlanmış yenmektedir artık.

Üç sene mi dururlar beş senemi çatıda bilinmez? Bir gün pos bıyıklı bir hurdacı, bıyıklarını çekistirek "Elli bin liradan beş kuruş fazla etmez hanım abla" diye eşek arabasının araları ikişer parmak açılmış tahta kasanın üstüne istifler. Tahta kasanın arasından yerlere yaşı sızdığını kimse anlayamaz. Leyla ile Mecnun, Kerem ile Aslı teselliye mi gelmişlerdir acaba? İlk geldikleri kaldırım döşeli yoldan, bugün sarsıla sarsıla asfalt denilen siyah,sevimsiz zemine gözyaşı döke döke gitmektedirler. Saç sobayla kovalının, bakır demlikle mavili morlu esvaplının sessiz feryadına, pos bıyıklı hurdacının "Eski demirler alırım, sobalar alırım, hurdacı, hurdacı... " sesi karışmaktadır.

Türk Halkoyunlarının, çeşitli özellikleri ve Halk Oyunları Federasyonunun gerekliliği üzerine

Hamza Civi*

Türkiye’de halk oyunlarının sahnelenmesi çalışmaları, halkevleri çatısı altında yapılmaya başlanmıştır. Cumhuriyetin temel kurumlarından olan halkevleri Türk kültürü ve sanat yapısının oluşumunu sağlamıştır. Bu kurumda başlayan halk oyunları çalışmaları; zaman içerisinde daha değişik kurumlara da sıçrayarak devam etmiştir.

Halk oyunları Türk kültürünün temel öğelerinden biri olması bakımından çok geniş kitlelerin uğraş alanı haline gelmiştir.

Halk eğitim merkezlerinin kurulması ile bu kurum içerisinde de kendine yer bulmuştur.

Türkiye’de halk oyunları adını dönüm noktası sayılacak kurum ise Devlet Halk Dansları’dır. Turizm ve Kültür Bakanlığı’na bağlı olarak tanıtım amaçlı olarak kurulan Devlet Halk Dansları Topluluğu; camianın önüne örnek alınacak bir grup olarak çıkmıştır. Zamanla kurulan çeşitli vakıf, kurum ve kuruluşlar ile derneklerin oluşturdukları halk oyunları ekipleri ile yurtiçi ve yurtdışında başarılı gösteriler yapmakta ve dereceler almaktadır. Öte yandan ülkemizdeki bir diğer güzel organizasyon yarışmalarıdır.

Başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere, Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı, Milliyet Gazetesi, Sabancı Vakfı-Kültür Bakanlığı işbirliği, Yurtkur vs. gibi kurum ve kuruluşlar halk oyunları yarışmalarını düzenlemektedirler.

Yarışmaların amacı yöre kültürlerinin yarıştırılması değildir; yöre kültürlerinin iyi yansıtılıp yansıtılmadığının ölçülmesidir.

Ölçüm kriterlerine değinmeden geçmek mümkün değildir. Bu ölçümler devletin çeşitli birimlerinde farklı farklı olmalı, bir tek kriter politikası olmalıdır.

Ülkemizde halk oyunlarına duyulan bu ilgi onun akademik ortamda araştırılıp incelenerek geliştirilmesini sağlamıştır. Bu nedenle Türk Musikisi Devlet Konservatuarlarında Halk Oyunları Bölümleri açılmıştır. Bu ku-

rumlar camianın öncü kurumları olma gayretini göstermektedir. Yaptıkları çalışmalar ile örnek alınacak konumdadırlar. Konservatuarlar ilgi alanı olan kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaptıkça ve destek gördükçe ülke kültürüne katkısı daha da çok olacaktır.

Halk oyunları çok boyutlu bir öğedir. Kültürel, sportif ve turizm amaçlı içerikler bu boyutu oluşturmaktadır.

Halk oyunlarının kültürel yönünü ele aldığımızda karşımıza çıkan en önemli olgu, onun birleştirici yönüdür. Gerek ülkemiz içerisinde, gerekse tüm dünyada dilleri, kültürleri çok farklı olan insanları bir araya getirebilmektedir.

İçeriği barış, sevgi, dayanışma olması bakımından yaşamın her anına hitap edebilmektedir. Uygarlıklar beşiği Anadolu’da zengin halkoyunları ile tüm dünya insanlarını kucaklamaktadır. Halk oyunlarının devletimizin turizm ve kültür politikalarına olumlu katkıları bulunmaktadır. Gerek ülkemize gelen turistlere, gerekse yurtdışında yapılan gösteriler ile bu işlevini yerine getirmeye devam etmektedir.

Halk oyunlarının bir diğer yönü ise sportif olmasıdır. Bir halk oyuncusunun gösterdiği bedensel performans, ya da harcadığı

enerji bir sporcuyla eşdeğerdedir. Yapılan araştırmalar bunu göstermektedir.

Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı öğretim elemanlarınca Milliyet Gazetesi'nin Gaziantep'te 1991 yılında düzenlenmiş olduğu bir halk oyunları yarışmasında 82 kız, 37 erkek toplam 119 dansçı üzerinde yapılan yarışma öncesi ve yarışma sonrası kan, idrar, tansiyon ölçümleri yapılmış bir atlet, kayakçı, futbolcu ve jimnastikçideki kadar efor sarfedildiği görülmüştür.

Ülkemizde böyle bilimsel, sanatsal ve sportif özellikleri ile ön plana çıkan halk oyunlarının iki önemli sorunu bulunmaktadır. Bunlardan biri, yarışmalarda görülen farklı değerlendirme kriterleri, ikincisi ise camianın çok dağınık yapısının bir çatı altında toplanmamasıdır. Bu camia beş milyon kişiyi bulmaktadır.

Yarışmalardaki uygulamaya bakıldığında sorunun çözümünün devletin birleştirici ve yapıcı özelliği ile olanaklı olduğu görülmektedir. Yapılması gereken Türkiye'de ya da Türk Cumhuriyetleri ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yapılacak halk oyunları yarışmalarında aynı değerlendirme kriterlerinin uygulanmasıdır. Bu bize standartlaşmayı getirecek ve daha iyi sanatsal yapıtlar ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Öte yandan cami-

Ülkemizde böyle bilimsel, sanatsal ve sportif özellikleri ile ön plana çıkan halk oyunlarının iki önemli sorunu bulunmaktadır. Bunlardan biri, yarışmalarda görülen farklı değerlendirme kriterleri, ikincisi ise camianın çok dağınık yapısının bir çatı altında toplanmamasıdır.

Bu camia beş milyon kişiyi bulmaktadır.

anın dağınıklılığı ise, spor olduğunu alınan verilerle kanıtlayarak, Halk Oyunları Federasyonu çatısı altında toplanarak gidebilir.

Netice olarak Türkiye'de Halk Oyunları Federasyonu oluşmalıdır. Bu büyük bir gereksinimdir.

Federasyon fikrinin bu sanat alanına neler getireceğini ve konunun uluslararası boyutta ülkemize neler kazandıracığını özetlemek gerekmektedir.

Federasyon çatısı altında ya-

pılanma, bu alanda görülen dağınıklılığı ve keyfi uygulamaları ortadan kaldıracakđı gibi, yıllardır karşılaşılan meslek sorunlarına da çözüm bulabileceği düşünülmektedir.

Meslek sorunlarında yöresel ifadelerin (kostüm-müzik ve oyun) tam anlatılamaması ve kolaycılığın tercih edilmesi gibi konuları verebiliriz.

Bu alanla federasyon bir örgütlenme biçimidir. Kollektif ve bağlayıcı olabilmenin modern yöntemlerini kullanmak gerekmektedir.

Ayrıca uluslararası etkinliklerde daha organize olabilmek ve Türkiye'nin temsil gücünü arttırmak için bu yapılanma gereklidir.

Federasyonların yapıları ge-reği il, ilçelere kadar inerek bu örgütlenmeye birlik sağlanabilir. Bu biçimde bir yapılanma bizi dünya ile bütünleştirecektir. Dünya Halk Dansları Federasyonu oluşumu da sağlanacaktır.

Yazıma son vermeden önce halk oyunlarımıza emek veren ve aramızdan ayrılmış olanları rahmetle anar, řu an il, ilçe, kasaba ve köylerde hizmeti geçenerlere, ayrıca dernek ve kuruluşlara tüm camia adına saygılar sunarım, saygılarımla.

*Gaziantep Üniversitesi
Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Müdürü
Türk Halk Oyunları Bölüm Başkanı

...BASINDA MOTİF...BASINDA MOTİF

"4. Türk Müziği Günleri" kapsamında bu hafta su programlar yer alıyor: AKM Konser Salonu'nda Arif Sağ, Erol Pırlak ve Erdal Erzincanlı'nın konserleri takip edilebilir (5 Mayıs, 20.30). Dede Efendi Musiki Derneği'nin Esmâ Bağcu solistliğinde gerçekleştirilecek konser 10 Mayıs cumartesi günü saat 20.00'de, İTÜ

söyle: Donizetti'nin 200. doğum yıldönümü münasebetiyle CRR repertuarına alınan Aytaç Manizade'nin "Aşk İksiri", bu akşam saat 20.30'da yeniden sahneleniyor. Hoy-Der'in folklor şöleni "Gençlik Festivali" kapsamında izlenebilir (6 Mayıs, 20.30). İsviçre tanınmış topluluklarından Pro Musica Oda Orkestrası bir konser verecek (7 Mayıs, 20.30).

1 Pomeriggi Musicali Senfoni Orkestrası'nın konseri takip edilebilir (8 Mayıs, 20.30). Aydın I Transfusion kor festivalini dikkatle takip edilebilir (9 Mayıs, 20.30). Genç Yetenekler Konseri'nde Şeyh Nevsar Kökes, Muhlis Sabhatin Ezgi ve Kaptaızade Arıza Bey'in eserlerinden örnekler sunacak (10 Mayıs, 15.00). Aynı gün saat 20.30'da Hasan Cihat Örtter konseri de dikkatle takip edilebilir. Ahmet Koç ve grubunun konseri haftanın son etkinliği (11 Mayıs, 20.30, 212 298 25 11).

Yavuz ve Tolgahan Üsküdü Nevsar Kökes, Muhlis Sabhatin Ezgi ve Kaptaızade Arıza Bey'in eserlerinden örnekler sunacak (11 Mayıs, 15.00). Aynı gün saat 20.30'da Hasan Cihat Örtter konseri de dikkatle takip edilebilir. Ahmet Koç ve grubunun konseri haftanın son etkinliği (11 Mayıs, 20.30, 212 298 25 11).

Hoy-Der'in gösterisi yarın akşam takip edilebilir.
G Anfisi-Maçka tesislerinde; T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul Devlet Klasik Türk Müziği Korusu, Prof.Dr. Nevzat Altığ yönetiminde, Münip Utandı'nun solist olarak katılacağı konseri müzikseverlere sunacak (11 Mayıs, 11.00). AKM Konser Salonu, geniş bilgi için 0 212 257 50 30).
* Cemal Resit Rey Konser Salonu'nun bu haftaki programı

BİZ BİZE

Bu çağrıya kulak verelim hepimiz
Farklılaşmamız değil mi? Güzel şeyler oluyor son yıllarda. Çocuklarımız da, saygılarına bulaşmış umutsuzluğa kapılmıyor artık! Neden mi? Genç haberler de saygılıdır günün... Her günkü, bir emek ürünüdür. Çok zakkam, çok alto teli aktırması gerekse bu emek ürünüdür. **Farklılaşmamız değil mi?** Son yıllarda, halkımızın değerlerini aşırıp aşırıp arız ürettiklerini, ayırdıklarını. **Dinimize, dinimize, insanlarımızınca, müziğimize, topraklarımızınca, maddemize, itibarımıza, huy-pankaramıza ve kuşularımıza sahip çıkmeden götürece, yitireceğimiz nasıl sonuçlar doğuruyor bir bilse-şül.** Bakanlar Örneği: **Bakanlar Örneği:** Su anda "Motif" adlı bir derneği var içinde "Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği"nin sayıları. Haziran 1996 tarihli, 5. sayı. Sahibi, denetim adamı M. Zeki Bayraktar. İnanılmaz M. Zeki Bayraktar. **Halkın yok mu hiç?** Dışarı sığınmaz, öyle mi? Ölmüş mü? **Yığın Koordinatörü Nurgün Yumak,** diğer müdürü Derya Barlı, redaksiyon başkanı İzzet Güngör... Değerli, saygılı haber müdürü de Halime Özkan. **Birinci haber işleri köşesinde yerli ola-**

Müzik

"4. Türk Müziği Günleri" kapsamında bu hafta su programlar yer alıyor: İzzet Altınmeşe ve Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği'nin konser ve gösterisi CRR'de takip edilebilir (20 Mayıs, 20.00). CRR'de, İTÜ TMD Konservatuvarı Orkestra ve Korusu İTÜ Çoksesli Korusu konseri (21 Mayıs, 20.00). CRR'de Hilal Çalkıoğlu, Baki Duyarlar ve Altın Kızlar Grubu'nun konserleri (22 Mayıs, 20.00). CRR'de Ahmet Özhan konseri (23 Mayıs, 20.00). İSTEK Vakfı Türk Müziği Konservatuvarı konseri vakfın Akademi'deki salonunda takip edilebilir (25 Mayıs, 14.00, 0 212 257 50 30).

* Cemal Resit Rey Konser Salonu'nda bugün saat 20.30'da Andreas Scholl, Dominique Visse ve Pascal Bertin konseri dinlenebilir (212 298 25 11).

* Akbank Oda Orkestrası'nın bahar konseri Fahrettin Kerimov yönetiminde, Tatyana Pikayzen, Mehmet Ezen ve Viktor Pikayzen'in de katılımıyla 21 Mayıs, saat 19.30'da dinlenebilir (Sabancı Center, 4. Levent).

Baki Duyarlar

URFA KADIN BAŞI: Ressam Ekber Yeşilyurt, Urfa kadını başını yağlıboya ile tuval üzerine aktararak ölümsüzleştirdi.

'Otantik Folklor'u ölümsüzleştirdi!..

Motif Halkoyunları Eğitim Derneği'nin düzenlediği halkbilim ödülleri dağıtıldı. Gazeteciler Cemiyeti Basın Müzesi'nde yapılan törenden sonra folklor uzmanı Ressam Ekber Yeşilyurt'un folklorumuzdan konulu resim sergisi açıldı. "Otantik Folklor" değerlerini yağlı boya ile tuvale aktaran Yeşilyurt, Polonya'da yapılan yarışmada Dünya birinciliğini ülkemize kazandırmıştı. Sanatseverler, Ekber Yeşilyurt'un sergisini 14 Nisan'a kadar gezebilirler.

"Davullar zumarlar döğende"...

Nispetiye'de düzenlenen "Davullar zumarlar döğende" konseri, İzzet Altınmeşe'nin yönetiminde, Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği'nin düzenlediği konser ve gösterisi CRR'de takip edilebilir (20 Mayıs, 20.00). CRR'de, İTÜ TMD Konservatuvarı Orkestra ve Korusu İTÜ Çoksesli Korusu konseri (21 Mayıs, 20.00). CRR'de Hilal Çalkıoğlu, Baki Duyarlar ve Altın Kızlar Grubu'nun konserleri (22 Mayıs, 20.00). CRR'de Ahmet Özhan konseri (23 Mayıs, 20.00). İSTEK Vakfı Türk Müziği Konservatuvarı konseri vakfın Akademi'deki salonunda takip edilebilir (25 Mayıs, 14.00, 0 212 257 50 30).

* Cemal Resit Rey Konser Salonu'nda bugün saat 20.30'da Andreas Scholl, Dominique Visse ve Pascal Bertin konseri dinlenebilir (212 298 25 11).

* Akbank Oda Orkestrası'nın bahar konseri Fahrettin Kerimov yönetiminde, Tatyana Pikayzen, Mehmet Ezen ve Viktor Pikayzen'in de katılımıyla 21 Mayıs, saat 19.30'da dinlenebilir (Sabancı Center, 4. Levent).

Gaziantep Üniversitesi'ne 'Halk Bilimi' ödülü

Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı'na (TMDK), "Türk folkloruna sağladığı akademik katkıdan" dolayı Motif Derneği tarafından "Halk Bilimi" ödülü verilerek onurlandırıldı. Ödül töreni, 28 Mart günü Gazeteciler Cemiyeti Basın Müzesi'nde düzenlendi. Ödül töreninden sonra folklor uzmanı, ressam Ekber Yeşilyurt'un folklorumuzdan konulu resim sergisinin açılışı yapıldı. Yeşilyurt, Ressamlar Derneği'nin 41. kurultayında ödüllü oldu. Polonya'da yapılan yarışmada Dünya birinciliğini ülkemize kazandırmıştı. Sanatseverler, Ekber Yeşilyurt'un sergisini 14 Nisan'a kadar gezebilirler.

Folklor Ağurleri

Türk folkloruna hizmet edenlere Halk Bilim ödülleri 28 Mart günü Gazeteciler Cemiyeti Basın Müzesi'nde düzenlendi. Ödül töreninden sonra folklor uzmanı, ressam Ekber Yeşilyurt'un folklorumuzdan konulu resim sergisinin açılışı yapıldı. Yeşilyurt, Ressamlar Derneği'nin 41. kurultayında ödüllü oldu. Polonya'da yapılan yarışmada Dünya birinciliğini ülkemize kazandırmıştı. Sanatseverler, Ekber Yeşilyurt'un sergisini 14 Nisan'a kadar gezebilirler.

"Türk Müziği Günleri" başlıyor

TÜRK Müziği ve Vakıflar Dayanışma Konseyi tarafından düzenlenen "4. Türk Müziği Günleri", İstanbul Devlet Klasik Türk Müziği Korusu ve Saazlan'ın bugün saat 16.30'da AKM'de vereceği konserle başlayacak. Ayrıca bu akşam, yine AKM'de Beşiktaş Musiki Derneği'nin icra edilecek konseri katılacak. AKM'de 5 Mayıs akşamı gerçekleştirilecek konserin solisti ise Arif Sağ. Motif Halk Oyunları konserinin solisti ise Ahmet Özhan. CRR'nin 23 Mayıs'taki konseri ise Ahmet Özhan. 25 Mayıs'taki konserde İnci Koşu ise Ahmet Özhan. 25 Mayıs'taki konserde İnci Koşu ise Ahmet Özhan. 25 Mayıs'taki konserde İnci Koşu ise Ahmet Özhan. 25 Mayıs'taki konserde İnci Koşu ise Ahmet Özhan. (Bilgi için tel: 0212-258 42 55) olarak refakat edecek.

Motif'ten

Kültürümüze hizmet etmeyi ilke edinen Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği 1997-98 sezonunu kapatarak, yeni döneme yönelik hazırlıklarını başlattı.

Tam 10 yıldır kültür ve folklor adına hizmette sınırlanmayan dernek; gerek yöneticileri ve gerek elemanları ile bir sezonu daha büyük organizasyonlara imza atarak kapattı.

Dernek kültürümüz için daha yapılacak çok işler var ilkesi doğrultusunda çalışmalarını sürdürme gayreti içersindedir.

Devlet bakanı Metin Gürdere, Dernek 2. başkanı Necip Balcı'ya plaketini verirken.

Malatya, Artvin, Diyarbakır, Ağrı ve Adıyaman yöresi halk oyunları gösterileri ile büyük beğeni topladı.

Çeşitli ülkelerden gelen dans toplulukları ile kültür alışverişi yapan Motif üyeleri, bu ülkelerden zengin Türk Kültürünü tanıtmak amacı ile festival davetleri aldı.

İşte Motif Halk Oyunları Eğitim Derneğinin faaliyetleri:

✓ **Motif, Uluslararası Silifke Kültür Haftasına katıldı.**

Silifke'de yapılan ve 7 gün süren Uluslararası Silifke Kültür Haftasına Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği 60 kişi ile katıldı. Kültür Haftası nedeni ile yapılan halk oyunları gösterilerinde dernek

Kültür Haftası nedeni ile Silifke'de bulunan Devlet Bakanı Metin GÜRDERE Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği'nin gösterdiği performans nedeni ile dernek ikinci başkanı Necip Balcı'ya teşekkür belgesi ile plaket verdi.

✓ **TGRT'de yayınlanan İzzet-i İkram programı tatile girdi.**

Yaklaşık 3 yıldır aralıksız olarak TGRT televizyonu ekranlarında yayınlanan ve sanatçı İzzet Altınmeşe'nin hazırlayıp sunduğu sevilen kültür ve eğlence programı İzzet-i İkram tatile girdi.

Programda sergilenen halk müziği ve halk oyunları ile

Motif ailesi İzzet-i İkram'da

Haberler

✓ **Milli Eğitim Bakanlığı Vakfı Halk Oyunları yarışmaları sonuçlandı.**

Haziran ayı içerisinde yapılan İstanbul İlköğretim ve Liseleştirilmiş Halk Oyunları yarışması ödül töreni Atatürk Kültür Merkezi salonlarında İstanbul protokolü ve sanatçılar ile folklor severlerin katılımıyla

ödülnü dernek başkanı M.Zeki Baykal aldı.

Fotoğrafta M.Zeki Baykal ve sanatçı Nuri Sesigüzel birlikte programı izlerken.

✓ **Motif Nostalji gecesine katıldı.**

Uluslararası Folklor Festivalleri Konseyi (C.I.O.F.F.)'nin düzenlediği folklor gecesi Prsedent Hotel'de kutlandı. Kalabalık bir davetli topluluğun katıldığı gecede katılımcılar ken-

doysuz bir kültür zenginliğini ekran aracılığı ile seyircilere ulaştıran İz-zet-i İkrâm programı, hiç bir televizyon kanalında gerçekleştirilemeyen yöre gecelerinden tutunda, yer verdiği yepyeni halk müziği sanatçıları ve halk oyunları ekipleri ile doysuz Kültür zenginliklerimizi Türk milletine sunabiliyor olmanın gururunu yaşad.

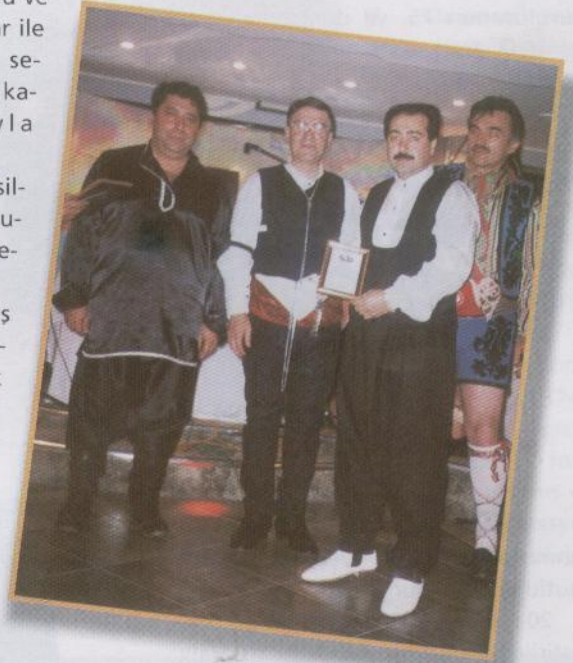
Programın halk oyunları sorumluluğunu üstlenen ve 3 yıldır aralıksız olarak bu sorumluluğundan taviz vermeden en otantik halk oyunları ekiplerini canlı yayında sergileyen Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği büyük bir performans gösterdi.

gerçekleşti.

Milli Eğitim Vakfı temsilcileri hizmeti geçen kişi, kurum ve kuruluşlara birer teşekkür plaketi verdi.

Türk kültürüne yapmış oldukları üstün hizmetlerinden dolayı ödüle layık görülen Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği ve Folklor kurumu bu görkemli gecede ödüllendirildi.

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneğine layık görülen üstün hizmet

di yöre kostümleri ile yer aldılar.

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği'nin de 25 kişilik bir topluluk ile katıldığı gecede, kültür adına yapmış olduğu üstün hizmetlerinden dolayı dernek başkanı M.Zeki Baykal'a, komite tarafından nostalji gecesi anısına bir plaket verildi.

✓ **Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği 10. kuruluş yıldönümünü coşku bir törenle kutladı.**

10 yıldır yaptığı faaliyetler ile bir kültür yuvası haline gelen Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği, on yıllık geçmişe ait gurur tablosunu yaklaşık iki bin kişilik bir seyirci kitlesine Cemal Reşit Rey Konser Salonunda sergiledi. Motiflerle Anadolu 10. Halk Oyunları Söleninin, Cumhuriyetimizin kuruluşunun 75. yıl dö-

huriyetimizin kuruluşunun 75. yıl dönümü kutlamaları yapılırken, Motif Halk Oyunları Eğitim Derneğimizin de 10. kuruluş ilânını kutluyoruz.

75 yıl önce bir avuç vatanseverle kurulan Türkiye Cumhuriyeti şimdi çağdaş dünya milletleri ile ya-

Motif üyeleri 10.yıl senliğinde

nümünde kutlanmış olması Motif üyelerine ayrı bir mutluluk ve gurur verdi.

20 Haziran 1998 tarihinde gerçekleştirilen Motiflerle Anadolu 10. Halk Oyunları sölenine; İstanbul protokolünden, sanatçı ve yazarlardan, folklor camiasından ve motif ailesine dün olduğu gibi bugünde destek vermeyi ilke edinmiş kalabalık bir misafir topluluğu katıldı.

Geceye saygı duruşu ve İstiklal Marşı'nın okunması ile başladı.

Ardından derneğin 10 yıldır gerçekleştirdiği tüm faaliyetlerini içeren bir multivizyon gösterisi yapıldı.

Açılış seramonisinden sonra kürsiye gelen Dernek başkanı M. Zeki Baykal açış konuşmasında; "Bu yıl Cum-

rişmektedir. Çünkü kuruluşunda ülkü vardı, inanç vardı.

Milli birlik ve beraberlik duygusunu içinde taşıyan bir avuç folklorla gönül vermiş kardeşlerimiz ile birlikte 10 yıl önce Motif Halk Oyunları Eğitim

M.Zeki Baykal, 5. Türk müziği günlerinden, Halk Bilimine hizmet ödülünü alıyor.

Derneğini bu inançla kurduk.

Bizler kültürümüz adına yapacağımız her türlü faaliyete sizlerden alacağımız güç ve destekle devam edeceğiz. Sizlerinde gençlerimizi kahve köşelerinden, kötü alışkanlıklardan kurtarmak, kültürümüz ve folklorumuzu gelecek nesillere aktarmak

Motiflerle Anadolu 10. halk oyunları şöleninde plaket taktim töreninden görünüm

için yönetim kurulumuza sonuna kadar destek vermenizi istiyorum" diyerek sözlerini tamamladı.

Gecede sırasıyla; Malatya Ekibi, Diyarbakır Ekibi, Manisa Ekibi, Artvin Ekibi, Ağrı Ekibi, Adıyaman Ekibi, Trabzon Akçaabat ekibi ve Kırklareli ekibi bir birinden güzel halk oyunları gösterilerini sergilendi. Ayrıca iki yılını tamamlamış ve diploma olmaya hak kazanmış elemanlara diplomaları verildi.

Yine gecede Motif Halk Oyunları Eğitim Derneğine ve Motif Dergisine yapmış oldukları katkılardan dolayı seçkin bir kalabalığa ve ayrıca Motif Halk Oyunları Eğitim Derneğinde 10 yıldır aralıksız olarak hizmet vermiş olan değerli üyelerimize gerçekleştirilen plaket töreninde plaketleri verildi.

Türküler adına hiç sönmeyecek bir ışık olan değerli sanatçı İzzet Altınmeşe'de bin bir duygunun motif motif işlendiği türküleri seslendirerek davetlilere bir "İzzet-i İkrâm" yaptı.

✓ **Motif İstanbul Türk müziği günlerinden ödül aldı.**

Türk müziği dernek ve vakıfları dayanışma konseyinin düzenlediği 5. İstanbul Türk Müziği günleri Kültür Bakanlığının katkıları ile 18 konser ve

bir sempozyumla tamamlandı. Konsey tarafından halk bilimine

Cemal Resit Rey Konser salonunda gerçekleştirilen gecede ödülü dernek başkanı M.Zeki Baykal aldı.

✓ **Üniversiteler arası Halk Oyunları yarışması sonuçlandı.**

Başbakanlık Gençlik ve Spor Bakanlığının düzenlediği Üniversiteler arası Halk Oyunları yarışmasının finali Bodrum'da yapıldı.

Yarışma tertip komitesi Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği'ne kültür ve folklor adına yapmış olduğu organizasyon

ve hizmetlerinden dolayı bir plaket verdi.

Sanatçı İzzet Altınmeşe M.Zeki Baykal'dan plaketle ödüllendirildi

yapmış olduğu hizmetlerinden dolayı Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği ödüle layık görüldü.

Üniversiteler arası halk oyunları yarışmasında gerçekleştirilen plaket taktim töreninde, M.Zeki Baykal ve diğer alanlar ödüllendirildi

Buram
Buram

URFA ve ANADOLU KÜLTÜRÜ

edessa

SAYI: 1 OCAK - ŞUBAT 1998

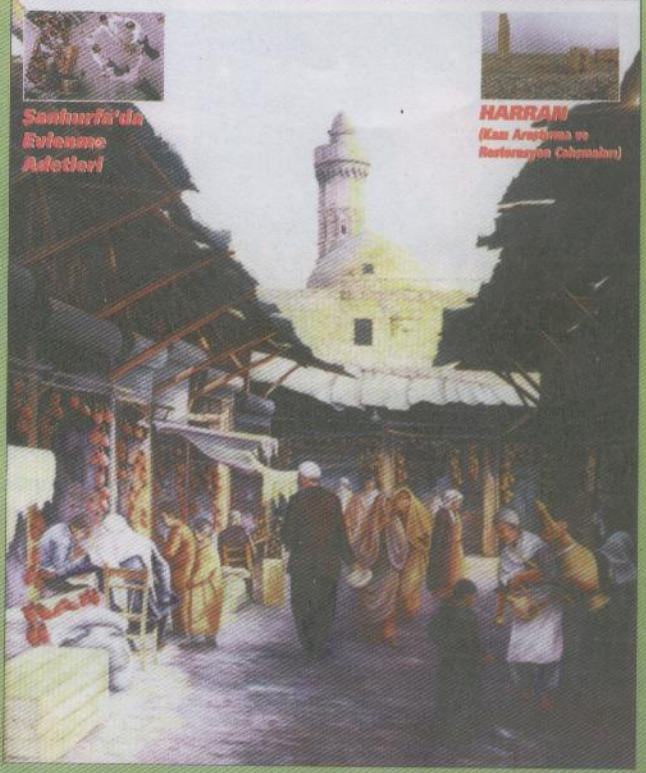
KÜLTÜR DERGİSİ

Sanlıurfa'da
Rüfika ve
Adetleri

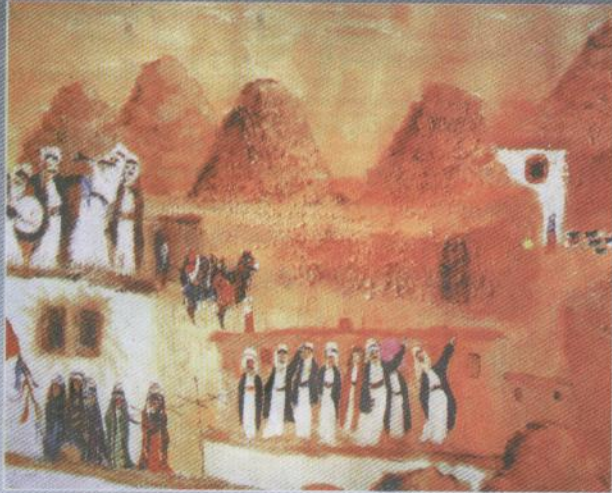
HARRAN
(Kası Arayışına ve
Restorasyon Çalışmalarına)

edessa

SAYI: 2 MART - NISAN 1998

KÜLTÜR DERGİSİ

Bahıkkışöl ve
Cevresinin
Mimari Dokusu

Urfa'da
olmak...

"Urfa Sevdası"
Bir Çağın Duruğu
Fikret Özyam

Osman GÜZELGÖZ
Yönetiminde
Yayınlanıyor

İSTANBUL:

Çatalçeşme Sok. No: 52/2 Cağaloğlu - İSTANBUL
Tel: (0212) 513 34 20 - 21 FAX: (0212) 519 33 00

MOTİF

MOTİF HALK OYUNLARI EĞİTİM DERNEĞİ

**Sevgili Gençler,
Folklorumuzu el birliği ile
yüceltmek istermisiniz...!**

Cevabınız **EVET ise
Motif ailesine katılarak
kültürümüzü
el ele, omuz omuza
yaşatabiliriz.**

ÜCRETSİZ

**HALK OYUNLARI
KURSU KAYITLARIMIZ BAŞLAMIŞTIR.**

**Fevzipaşa Caddesi No.124 Kat.2 Atikali - Fatih / İSTANBUL
Tel: (0.212) 531 61 68 Fax: (0.212) 635 52 43**

MOTİF DERGİSİ

ABONE FORMU

FİRMA ADI : .....

FAALİYET ALANI : .....KAMU ( ) ÖZEL ( )

ADI SOYADI : .....

ADRES : .....

.....

..... POSTA KODU:.....

TEL: ..... FAX: .....

Lütfen istediğiniz seçiminizi işaretleyiniz.

YURT İÇİ

YURT DIŞI

6 AYLIK (2 SAYI) İÇİN: 1.000.000.-TL

6 AYLIK (2 SAYI) İÇİN: 6.-\$

1 YILLIK (4 SAYI) İÇİN: 2.000.000.-TL

1 YILLIK (4 SAYI) İÇİN: 12.-\$

ÖDEME ŞEKLİ

Ödemeyi Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. Karagömrük Şubesi 0032236-2 numaralı MOTİF Dergisi hesabına yatırdım. Derginize aboneliğimin yapılarak posta ücreti tarafımdan karşılanmak üzere abone olmak istiyorum.

İmza

Adı Soyadı:.....

Tarih...../...../199.....

NOT: Yukarıdaki formu

Fevzipaşa Caddesi No.124 Kat.2 Atikali - Fatih / İSTANBUL

Tel: (0.212) 531 61 68 Fax: (0.212) 635 52 43

Adrese Postalayınız

ÇAĞRI

MATBAA MALZEMELERİ

- ÇBS PRİNTAŞ - DY0 SADOLİN Matbaa Mürekkepleri
- Pozitif Hassas Kalıpları (HORSELL - POLYCHROME - AMK)
  - Phoenix Havalı Blanketler
  - Ofset Merdane Kılıfları
- Ofset Kimyasalları (ERCİYES - TAN KİMYA - NATUREL)
  - Ofset Kalıp Süngerleri
  - Tif ve Ozosol Korrektörler
    - Matkap Ucu
    - Mücellit Tutkalları
- Gün Işığı ve Karanlık Oda Filmler (POLYCHROME - AGFA)
  - Her Ebat Tabaka ve Rulo Polyesterler
  - Şeffaf, Örtücü, Koli, Kraft ve Klişe Bantları

Gümüşsuyu Caddesi Çiftelavuzlar Mevkii 1.Matbaacılar Sitesi Kat.3 No.96 / 2
Topkapı - Maltepe / İSTANBUL

Tel: (0.212) 577 55 85 - 501 70 13 Fax: (0.212) 577 55 85

BALCI KUYUMCUSU

Necip Balcı

Tiğcılar Sok. Daye Hatun Mah. Yıldızlı Han Üst Kat No.8 Mercan - İSTANBUL
Tel: (0.212) 512 28 42

*Bizi Size Yaklaştıran
Başarılarımızdır.*

Valideçeşme Dibekçi Sok. Yılmaz Apt.
No: 4/2 Beşiktaş / İSTANBUL
Tel: (0212) 259 47 92 - 258 42 55 -
259 86 16 - 259 86 46 Fax: (0212) 259 47 92

- Turistik Animasyonlar
- Orkestra, Sanatçı, Müzisyen Topluluğu Organizasyonları
- Dans, Revü, Kabare Topluluklarının Organizasyonları
- Konser, Defile, Festival ve Yılbaşı Tasarım ve Uygulamaları
- Havai Fişek - Laser Gösterileri
- Ses - Işık Düzenlemeleri
- Multivision, Barcovision, Simultane Tercüme
- Özel Sokak Satıcıları (Pamuk Helva, Niyetçi, Hat ve Ebru Ustaları v.b.)
- Animasyon Grupları (Palyaço, Akrobat, Yedi Cüceler, Hint Fakiri v.b.)
- İstekleriniz Doğrultusunda Özel Amaçlı Show'lar
- Osmanlı Saray Eğlenceleri, Pera Geceleri, Sarayda Aşk
- Fetih Şenlikleri, Ramazan Eğlenceleri, Vahşi Batı,
- Sulukule Alemleri, Eski Göksu Alemleri
- Fuar Stand, Tasarım ve Uygulaması
- Lansman Tanıtım Dekor ve Uygulamaları
- Basın Toplantısı ve Özel Toplantı Dekorasyon ve Uygulamaları
- Vitrin Tasarım ve Uygulama
- Mağaza Dekorasyonu ve Uygulamaları
- Özel Standlar ve İmalatı
- İç Mekan Tasarım ve Uygulaması
- Folyo Kesim Çalışmaları
- Firma Kimliği ve Logo Tasarımları
- Benner Bayrak ve Digital Baskı
- Kumaş Süslemeleri
- Set Dekor Tasarım ve Uygulamaları

MURBAY
TANITIM • REKLAM
ORGANİZASYON LTD. ŞTİ.

ÖZKAL

DERİ SAN VE TİC.LTD. ŞTİ.

egs

Leather Fabrik

VILLARCA SİZİNLE

DERİ BİZDE

ÖZKAL
DERİ SAN VE TİC.LTD. ŞTİ.

Ziya gökalp Mah. Zübeyde Hanım Cad.
NO: 60/A Zeytinburnu - İSANBUL
Tel: 0.(212) 664 08 47 - 558 85 10

egs

Leather Fabrik
Ziya gökalp Mah. Zübeyde Hanım Cad.
NO: 60/B Zeytinburnu - İSANBUL
Tel: 0.(212) 664 46 81 - 664 46 82

The President Hotel

ISTANBUL

**A window that opens out to the world
from the historic city of Istanbul**

A breathtaking view
of Marmara Sea
framed with minarets,
belfries and domes..

English Pub
with its special atmosphere

Pool Bar
with a marvelous view,
indoor pool, sundeck terrace
and panoramic terrace bar.

Ocakbaşı Restaurant
where you can taste the
best of Turkish and
International cuisine

**Pool, Golden Horn,
Bosphorus, Garden**
Meeting rooms of
30-500 persons

Marmara Ballroom
for special events...

204 modern rooms
with 8 suites

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

BelBim
İSTANBUL BELEDİYELERİ
MİCİL İŞLERİ SAN. VE TİC. A.Ş.

Bir anahtar

Bir akbil

u n u t u l m a z

tek biletle her yere